

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА»**

Факультет фінансів

Кафедра банківської справи та страхування

Галузь знань

07 Управління та адміністрування

Спеціальність

072 Фінанси, банківська справа та

страхування

**Освітньо-професійна
програма**

8Ф18 Банківський менеджмент

ПОГОДЖЕНО

**Керівник проектної групи (гарант)
освітньої програми д.е.н., проф.
Л.О.**

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Завідувач кафедри д.е.н., проф.
Примостка**

Примостка Л.О.

«___» _____ 2023 р.

«___» _____ 2023р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

Здобувачу вищої освіти Бичковій Тетяні Володимирівні

(Прізвище, ім'я, по батькові)

очної форми навчання

очної(денної), заочної

**на підготовку кваліфікаційної магістерської роботи
на тему: «Управління залученими ресурсами банку»**

Тему затверджено наказом ректора Університету від «28» січня 2022 р. № 103-ст

Кваліфікаційна магістерська робота виконується на матеріалах реальних об'єктів – банків, які, як правило, є юридичними особами і мають самостійну звітність.

План магістерської дипломної роботи

Розділ 1 Теоретичні основи управління залученими ресурсами банку до 30.05.2023

(назва — термін подання за графіком для денної ф. н. — до _____)

Розділ 2 Аналіз сучасного стану управління залученими ресурсами банку в Україні до 11.09.2023р

(назва — термін подання за графіком для денної ф. н. — до _____)

Розділ 3 Практичні аспекти управління залученими ресурсами банку до 30.10.2023р.

(назва — термін подання за графіком для денної ф. н. — до _____)

Об'єкт дослідження: є процес управління залученими ресурсами банку

Предмет дослідження: є теоретичні положення і практичні аспекти управління залученими ресурсами й підвищення ефективності цього процесу.

Мета кваліфікаційної магістерської роботи: є аналіз теоретичних засад формування і управління залученими ресурсами та формулювання пропозицій щодо вдосконалення процесу управління залученими ресурсами.

**Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати
для досягнення поставленої мети:**

У розділі I

- Дослідити сутність та класифікацію залучених ресурсів банку та їх роль у функціонуванні банку
- Проаналізувати вплив залучених ресурсів на фінансовий стан банку та його ризикові показники
- Оцінити необхідність ефективного управління залученими ресурсами банку
- Визначити та описати основні ризики та проблеми, що пов'язані з управлінням залученими ресурсами банку

У розділі II

- Проаналізувати структуру залучених ресурсів банків України за 2020-2023 роки
- Оцінити тенденції у залученні ресурсів банків України
- Проаналізувати вплив макроекономічних факторів на залучення ресурсів банків України
- Проаналізувати залучення коштів ПриватБанку, визначити особливості його підходу до управління залученими ресурсами.
- Дослідити ефективність управління залученими ресурсами ПриватБанку, порівняти його з іншими банками, визначити чинники, що впливають на цю ефективність

У розділі III

- Визначити вплив макроекономічних чинників (інфляція, курс валют, кредитна політика тощо) на управління залученими ресурсами банку, проаналізувати їх зміни за останні роки.
- Розробити рекомендації щодо управління залученими ресурсами банку, враховуючи вплив макроекономічних чинників та особливості управління залученими ресурсами ПриватБанку та інших банків.

**Завдання підготував
науковий керівник**

(підпис)

Білошанка В.С
(ініціали, прізвище)
«27» березня 2023 р.

**Завдання одержав
студент**

(підпис)

Бичкова Т.В
(ініціали, прізвище)
«27» березня 2023 р

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВАДИМА ГЕТЬМАНА»**

**Факультет фінансів
Кафедра банківської справи та страхування**

галузь знань	07 Управління та адміністрування
спеціальність	072 Фінанси, банківська справа та страхування
освітня програма	Банківський менеджмент
Форма навчання:	<u>Денна</u>

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему **«Управління залученими ресурсами банку»**
(назва теми)

здобувача Бичкової Тетяни Володимирівни
(ПІБ здобувача)

(підпис здобувача)

Науковий керівник:

доцент, канд.екон.наук.
(вчене звання, наукова ступінь)

(підпис) Білошапка В.С.
(Прізвище, ініціали)

**Робота допущена до захисту перед Екзаменаційною комісією
з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри банківської справи та страхування:
доктор економічних наук, професор _____ Примостка Л.О.
(підпис)

Київ 2023

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна магістерська робота містить 82 сторінки, 14 таблиць, 13 рисунків, перелік джерел посилання з 61 найменування, 7 додатків на 7 сторінках.

« Управління залученими ресурсами банку »

(назва кваліфікаційної магістерської роботи)

Об'єктом дослідження є процес управління залученими ресурсами банку. Предметом дослідження є методи управління залученими ресурсами в українських банках.

Мета кваліфікаційної магістерської роботи – поглиблення теоретичних засад та аналіз депозитних ресурсів банків України, визначення впливу макроекономічних факторів на залучені ресурси банку.

Відповідно до поставленої мети визначено такі *завдання*:

- Дослідити теоретичні основи управління залученими ресурсами банку, проаналізувати їх вплив на фінансовий стан банку.
- Провести аналіз структури та тенденцій залучених ресурсів банків України за останні роки.
- Визначити вплив макроекономічних факторів на управління залученими ресурсами банку.
- Розробити рекомендації щодо управління залученими ресурсами банку.

Практичне значення отриманих результатів полягає у розробці стратегії управління ресурсами для банківських установ в умовах непередбачуваного фінансового середовища.

Рік виконання кваліфікаційної магістерської роботи 2023.

Рік захисту роботи 2023.

Ключові слова: залучені ресурси банку, депозити, управління залученими ресурсами, макроекономічні фактори.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1	5
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЗАЛУЧЕНИМИ РЕСУРСАМИ БАНКУ.....	5
1.1 Сутність та класифікація залучених ресурсів банку	5
1.2 Вплив залучених ресурсів на фінансовий стан банку та його ризикові показники.....	11
РОЗДІЛ 2	22
АНАЛІЗ ЗАЛУЧЕНИХ РЕСУРСІВ БАНКІВ УКРАЇНИ	22
2.1 Огляд структури залучених ресурсів.....	22
2.2. Аналіз залучення коштів ПриватБанку та особливості його підходу до управління залученими ресурсами.....	36
2.3 Аналіз депозитарної політики ПриватБанку.....	44
Розділ 3 ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ЗАЛУЧЕНИМИ РЕСУРСАМИ БАНКУ	52
3.1 Вплив макроекономічних чинників на управління залученими ресурсами банку.....	52
3.2 Рекомендації щодо управління залученими ресурсами банку.....	57
ВИСНОВКИ	61
ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ.....	65
ДОДАТКИ.....	71

ВСТУП

Актуальність теми. Під впливом війни Україна переживає активні зміни у фінансовому середовищі, що значно впливає на стабільне функціонування банків. Враховуючи той факт, то залучені ресурси є основним джерелом фінансування для більшості банків, ефективне управління цими ресурсами залишається надзвичайно важливим. Здатність банків ефективно управляти своїми ресурсами в умовах мінливості є ключовим чинником для їх успішної діяльності, оскільки дозволяє прогнозувати ризики та забезпечувати стійкість фінансових установ в сучасних непередбачуваних умовах. Таким чином дослідження структури залучених ресурсів у банках України та впливу макроекономічних факторів на них є актуальними та важливим для розробки стратегій управління цими ресурсами. Окремо важливим аспектом є дослідження особливостей управління залученими ресурсами ПриватБанку, що дозволяє розробити рекомендації для управління ресурсами, враховуючи не тільки внутрішні, але й зовнішні фактори. Отже усі ці аспекти дослідження є важливими для розуміння розвитку фінансового сектору та розробки практичних рекомендацій щодо управління залученими ресурсами в банківській сфері в умовах постійних змін та несподіваних викликів на фінансовому ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В останні роки було проведено ряд досліджень, спрямованих на аналіз управління ресурсами банків та вплив макроекономічних факторів на них. Роботи авторів Івасів І., Вядрова І., Волохата В., Волкова Н., Данік Н., Шевченко Р., Аврамчук Л., розкривають окремі аспекти даної проблеми. Проте, деякі частини загальної проблеми залишаються недостатньо дослідженими. Кваліфікаційна робота спрямована на заповнення цих прогалин. [1, 2, 3, 4, 5]

Мета і завдання дослідження. Мета цієї кваліфікаційної магістерської роботи полягає в дослідженні теоретичних основ та аналізі залучених ресурсів

банку, їх впливу на фінансовий стан та ризикові показники, оцінці ефективності управління залученими ресурсами.

Для досягнення цієї мети необхідно вирішити наступні завдання:

- Дослідити теоретичні основи управління залученими ресурсами банку, проаналізувати їх вплив на фінансовий стан банку.
- Провести аналіз структури та тенденцій залучених ресурсів банків України за останні роки.
- Визначити вплив макроекономічних факторів на управління залученими ресурсами банку.
- Розробити рекомендації щодо управління залученими ресурсами банку.

Об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження є процес управління залученими ресурсами банку.

Предмет дослідження. Предметом дослідження є методи управління залученими ресурсами в українських банках.

Методи дослідження. У процесі роботи використовувались такі методи як: узагальнення, порівняння, методи статистичної обробки інформації, методи графічного зображення даних.

Значущість отриманих результатів. Отримані результати мають прикладне значення для управління ресурсами українських банків, а саме ПриватБанку. Крім того, вони мають теоретичне значення, надаючи можливість розробки універсальних стратегій управління ресурсами для банківських установ. Результати аналізу впливу макроекономічних чинників на управління залученими ресурсами можуть бути використані при розробці стратегій управління банківськими працівниками в умовах мінливого фінансового середовища.

Інформаційна база дослідження. У процесі дослідження використовувались офіційні статистичні дані Національного Банку України, фінансові звіти АТ КБ «ПриватБанк», звіти рейтингових агентств, офіційні публікації, інтерв'ю, вітчизняні та зарубіжні наукові праці.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЗАЛУЧЕНИМИ РЕСУРСАМИ БАНКУ

1.1 Сутність та класифікація залучених ресурсів банку

В умовах сучасного конкурентного бізнес-середовища банки активно використовують різні ресурси для забезпечення своєї фінансової діяльності та досягнення стратегічних цілей. Щоб здійснювати комерційну та господарську діяльність, банки повинні мати в своєму розпорядженні певні фінансові ресурси.

Згідно з визначенням Р.І. Шевченко, «банківські (або фінансові) ресурси - це сукупність грошових коштів, що знаходяться в розпорядженні банків і використовуються ними для здійснення активних та інших операцій.» [6] Фінансові ресурси банку не обмежуються лише накопиченням грошових коштів у формі зобов'язань та власності, вони також відображають можливість банку отримувати прибуток. [2]

Операції, які називають пасивними, включають дії, спрямовані на залучення фінансових ресурсів в банк, тобто банк приймає гроші або інші фінансові активи від клієнтів або інших учасників фінансового ринку. Банки приваблюють вільні фінансові ресурси юридичних та фізичних осіб шляхом здійснення депозитних операцій та використання різних видів банківських рахунків. Разом із ростом банківських установ відбувається також поширення способів, якими банки залучають кошти.[8]

Згідно з загальноприйнятою практикою в банківській галузі, ресурси комерційних банків класифікують як власні, залучені та запозичені, як показано у табл.1.1.

Таблиця 1.1 - Класифікація банківських ресурсів за титулом власності та джерелом утворення. [2]

Власні ресурси	Залучені ресурси	Запозичені ресурси
Статутний капітал	Кошти на поточних рахунках юридичних та фізичних осіб	Кредити НБУ
Загальні резерви та фонди банку	Кошти на вкладних рахунках юридичних та фізичних осіб	Кошти, отримані через продаж власних боргових зобов'язань на грошовому ринку
Нерозподілені прибутки минулих років		
Емісійні різниці	Кошти інших банків	Кредити інших банків

Між складовими ресурсної бази банків має підтримуватися певний баланс: власні ресурси складають 10-15% ресурсної бази банків, запозичені ресурси займають приблизно 10-30%, залучені ресурси – 60-80% ресурсів. [9] Отже, переважна частина ресурсів банку формується за рахунок залученого капіталу, а не власного. Важливо зазначити, що рівень залучених ресурсів може варіюватися в залежності від стратегії банку, його потреб у капіталі для кредитування та інших фінансових операціях, а також від макроекономічних умов і ситуації на фінансовому ринку.

Згідно з Постановою Національного банку України «Про затвердження Положення про порядок формування та зберігання обов'язкових резервів банками України та філіями іноземних банків в Україні» до залучених банками коштів належать кошти, які обліковуються на поточних, вкладних (депозитних) рахунках юридичних та фізичних осіб, а також залучені кошти, що належать юридичним і фізичним особам та відображені в балансі банку на інших рахунках бухгалтерського обліку. [10]

За своєю суттю, залучені ресурси комерційного банку - це фінансові ресурси, які банк залучає ззовні, зазвичай від юридичних та фізичних осіб, щоб використовувати їх у своїй діяльності. Ці ресурси включають тимчасово вільні кошти та інші фінансові активи, які вкладники розміщують на поточних рахунках у банку або вкладають у банк у формі депозитів. [7]

Відповідно до Положенням\ про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій та операцій з ощадними сертифікатами банку, депозити (вклади) - грошові кошти в готівковій або безготівковій формі у валюті України або в іноземній валюті або банківські метали, які банк прийняв від вкладника або які надійшли для вкладника на договірних засадах на визначений строк зберігання чи без зазначення такого строку (під процент або дохід в іншій формі) і підлягають виплаті вкладнику відповідно до законодавства України та умов договору.[12] Головну частину залучених коштів банків становлять саме депозити.

У банківській практиці класифікація депозитів здійснюється за різноманітними ознаками, що показані у табл. 1.2.

Таблиця 1.2 - Класифікація депозитних операцій [11]

Депозитні операції	
За економічним змістом	депозити
	залишки на поточних рахунках
За видом валюти	в національній валюті
	в іноземній валюті
За формою використання	до запитання (на вимогу)
	строкові
За категоріями вкладників	депозити юридичних осіб
	депозити фізичних осіб
	депозити банків
За резидентністю	депозити резидентів
	депозити нерезидентів
За характером розпорядження	іменні депозити
	депозити на пред'явника
За режимом функціонування	з правом поповнення
	без права поповнення
За можливістю капіталізації нарахованих процентів	з простими процентами
	зі складними процентами
За визначенням розміру процентів	з фіксованою процентною ставкою
	з плаваючою процентною ставкою
За періодичністю виплати процентів	за період (щомісячно, щоквартально, щорічно)
	авансом
	у зв'язку з закриттям депозитного рахунка
За способом юридичного оформлення	оформлені угодою
	з наданням ощадної книжки,
	з наданням ощадного (депозитного) сертифіката

Розглянувши класифікацію депозитів стає відомо, що сучасна банківська практика характеризується їх великою різноманітністю. Це зумовлене бажанням банків в умовах сегментованого висококонкурентного ринку повністю задовольнити попит різних груп клієнтів на банківські послуги і залучити їх кошти для збереження на банківських рахунках.

У більшості банків вклади до запитання становлять найбільшу частку в структурі залучених коштів. Це найбільш дешеве джерело банківських ресурсів. Власник рахунку може в будь-який момент вилучити кошти, тому банк повинен мати завжди високоліквідні активи за рахунок зменшення частки менш ліквідних, але таких, що дають високі доходи. Тому на залишок коштів на рахунках до запитання виплачуються низькі відсотки.

Вищенаведене Положення визначає:

вклад (депозит) на вимогу - грошові кошти або банківські метали, залучені банком від вкладника або які надійшли для вкладника на умовах видачі вкладу (депозиту) на першу вимогу вкладника. [12]

Вклади до запитання характеризуються низькою стабільністю, що обмежує можливість їх використання банками для надання позик та проведення інвестиційних операцій. Банки зазвичай стягують комісійні винагороди для покриття операційних витрат, пов'язаних з веденням поточних рахунків, проте ці комісії можуть бути компенсовані через відсотковий дохід від депозитів. Деякі банки можуть відмовлятися від стягнення комісій за обслуговування поточних рахунків при умові, що клієнт підтримує сталу мінімальну суму на рахунку, яка не менше визначеної норми.

Незважаючи на те, що гроші на рахунках до запитання можуть легко рухатися, існує можливість визначити мінімальний залишок, який залишається нерухомим, і використовувати його як стабільний джерело кредитування на короткий термін. Банки зацікавлені в привертанні грошей на рахунки до запитання, оскільки це дозволяє їм використовувати ці кошти для надання короткострокових

позик та отримання прибутку. Крім того, це дає банку можливість надавати клієнтам повний спектр банківських послуг та операцій.

вклад (депозит) строковий - грошові кошти або банківські метали, залучені банком від вкладника або які надійшли для вкладника на умовах повернення вкладу зі впливом установленого договором строку. [12]

Строковий депозит – це найкращий вид депозиту в банку, оскільки він стабільний і зручний у плануванні. Зазвичай, відсотки за строковими вкладами досить високі, проте рівень відсотка змінюється залежно від строку, типу внеску, періоду повідомлення про зняття коштів, загальної динаміки ставок на грошовому ринку та інших умов.

Строкові вклади є джерелом доходу для їх власників, які вирішують зберігати свої фінансові ресурси в банку на певний строк замість негайного доступу до них. Умови та відсоткові ставки для строкових депозитів зазвичай варіюються в залежності від політики банку, фінансового ринку та інших факторів. Важливо, що власники таких вкладів в більшості випадків зобов'язуються не знімати кошти протягом встановленого строку, і в інших випадках може бути застосована комісія або втрата певної частини відсотків.

ощадний сертифікат банку - цінний папір, який підтверджує суму вкладу, внесеного в банк, і права вкладника (власника сертифіката) на одержання після спливу встановленого строку суми вкладу та процентів, установлених сертифікатом, у банку, який його видав. [12]

Зазвичай, дохідність, яку можна отримати з депозитних сертифікатів, незначно перевищує віддачу від звичайних вкладів. Однак головною перевагою цих цінних паперів є можливість вкладника одержати всю суму депозиту, включаючи нараховані відсотки, після закінчення терміну дії сертифіката, завдяки відсутності обмежень Національного банку України на зняття готівки з таких сертифікатів.

Загалом залучені ресурси відіграють значну роль у функціонуванні банку і використовуються для різних цілей, які можна класифікувати наступним чином:

- *Надання кредитів та фінансових послуг:* Однією з основних функцій банку є надання кредитів клієнтам, включаючи підприємства, індивідуальних клієнтів та інші фінансові установи. Залучені ресурси, зокрема депозити, створюють для банку фінансовий ресурс для надання кредитів.

- *Інвестування та розширення активів:* Залучені ресурси також використовуються для інвестування та розширення активів банку. Банки інвестують залучені кошти в різноманітні фінансові інструменти, включаючи цінні папери, акції, облігації, нерухомість та інші активи, що допомагає банкам заробляти прибуток від інвестицій та розвивати свій фінансовий портфель.

- *Забезпечення ліквідності та стабільності:* Залучені ресурси грають важливу роль в забезпеченні ліквідності та стабільності банку. Короткострокові та довгострокові депозити надають банку можливість мати доступ до грошових коштів, які можуть бути використані в разі потреби, що дозволяє банку виконувати свої фінансові зобов'язання та зберігати стабільність у фінансовому секторі.

- *Заробіток на відсотках та комісіях:* Банки заробляють на різниці між відсотковими ставками, за якими вони привертають залучені ресурси, та відсотковими ставками, за якими вони надають кредити клієнтам. Ця різниця відома як чистий процентний дохід і є одним із ключових джерел прибутку для банків. Крім того, банки також стягують комісії за різні банківські послуги, що також сприяє їхньому доходу.

- *Зменшення ризику:* Залучені ресурси допомагають банку розподілити ризики. Зокрема, банк залучає грошові кошти від різних клієнтів та джерел, розподіляючи ризики між ними, що допомагає зменшити вплив одної категорії клієнта на банк в цілому.

Отже, використання залучених ресурсів є важливим аспектом функціонування банку, і правильне управління ними впливає на ефективність та стабільність банківської установи.

1.2 Вплив залучених ресурсів на фінансовий стан банку та його ризикові показники

Управління залученими ресурсами банку є однією з ключових функцій у сфері фінансового управління банківською установою.

Єдиного поняття фінансового стану банку не існує, проте більшість науковців трактує цей термін як характеристику фінансової конкурентоспроможності банку, тобто його стійкості та надійності, щодо використання фінансових ресурсів, виконання зобов'язань та підтримання достатнього рівня ліквідності. [13, 14]

Управління ресурсами комерційних банків відбувається на двох рівнях:

а) Державний рівень: Управління ресурсами на державному рівні здійснюється через Національний банк України. НБУ використовує різні фінансові інструменти, такі як відсоткова ставка, резервні вимоги і нормативи, для контролю над кількістю ресурсів, які банки можуть залучати та якими вони можуть розпоряджатися.

б) Рівень комерційного банку: На рівні комерційного банку управління ресурсами включає в себе стратегії для приваблення депозитів, їхньої оптимізації та управління ризиками. Банк розробляє власну депозитарну політику та стратегії інвестування для забезпечення стійкості та прибутковості. [15]

Управління залученими ресурсами має вирішальне важливе для банків, оскільки безпосередньо впливає на:

а) Забезпечення ліквідності: Один із основних аспектів управління залученими ресурсами - це забезпечення належного рівня ліквідності. Банк повинен мати достатню кількість грошових коштів для вчасного виконання своїх зобов'язань перед клієнтами та іншими контрагентами, особливо в умовах фінансової нестабільності та непередбачувих ситуацій, таких як війна в тому числі.

б) Мінімізація ризиків: Управління ресурсами допомагає банку ідентифікувати та зменшити різноманітні фінансові ризики, такі як процентний ризик, ризик ліквідності, валютний ризик, кредитний ризик та інші. Це сприяє зниженню ризику фінансових втрат та підвищує стійкість банку.

в) Максимізація доходів: Управління ресурсами дозволяє банку оптимізувати структуру активів та зобов'язань, щоб досягти максимального рівня прибутку при належному рівні ризику. Банк може вибирати з різних інвестиційних можливостей, раціонально розподіляти капітал та визначати оптимальні процентні ставки для клієнтів.

г) Збалансованість активів і зобов'язань: Управління ресурсами допомагає банку збалансувати свої активи (наприклад, кредити та інвестиції) та зобов'язання (депозити та інші зобов'язання), що сприяє створенню стійкого фінансового стану та запобігає надмірному концентруванню ризиків.

д) Виконання регулятивних вимог: НБУ використовує нормативи для управління ресурсами та контролю ризиків. Управління залученими ресурсами допомагає банкам відповідати цим вимогам та демонструвати відповідність перед регулятором.

Основними завданнями управління залученими ресурсами для комерційного банку є:

- Забезпечення дотримання нормативів ліквідності.
- Забезпечення виконання нормативів обов'язкового резервування.
- Реалізація депозитної політики комерційних банків.
- Підтримка оптимальної структури пасивів, що відповідає стратегічним цілям банків.
- Застосування ефективних підходів до управління зобов'язаннями, які відповідають стратегії управління ризиком ліквідності.
- Використання інструментів управління зобов'язаннями, які відповідають стану фінансового ринку.

- Встановлення відповідності обсягів і структури зобов'язань обсягам і структурі активних операцій на основі стратегії інтегрованого управління пасивами і активами банку.
- Формування собівартості ресурсів на ринку з метою забезпечення стабільної доходності активних операцій. [16]

При аналізі залучених ресурсів банку важливо звернути увагу на проблеми, пов'язані з залученням депозитів, включаючи такі аспекти:

- Низький рівень довіри населення до банків.
- Обмежений контроль банку над обсягом депозитних операцій, оскільки ініціатива розміщення грошових ресурсів у більшості випадків виходить від вкладників, а не від банку.
- Потенційний швидкий відтік коштів і втрата ліквідності комерційного банку через велику кількість депозитів на вимогу.
- Недосконала депозитарна політика.
- Значна тінізація та доларизація економіки.
- Недостатня кількість страхових гарантій для багатьох депозитних пропозицій.
- Різні види шахрайств та кіберризиків.
- Низький рівень доходів населення.
- Низький рівень фінансової грамотності та культури зберігання коштів у банках.
- Банківські ризики, про які багато клієнтів не інформовані.
- Недостатнє використання цінових і нецінових методів маркетингової політики, що може зменшувати ймовірність користування вкладниками різноманітними якісними послугами банку.
- Обмежений спектр супутніх послуг, доступних при розміщенні депозитів.

Починаючи з 2018 року, Національний банк регулярно проводить оцінку стійкості банків з метою оцінки їхньої фінансової стійкості. Ця оцінка включає в себе ретельний аналіз якості активів (за допомогою asset quality review - AQR) та проведення стрес-тестування для найбільших банків. Результати цієї оцінки публікуються щороку наприкінці року і надають загальну інформацію про

фінансовий стан банків у країні. Ця практика допомагає сприяти більшій прозорості та надійності банківської системи, а також допомагає банкам та регуляторам вчасно виявляти можливі ризики та вживати необхідні заходи для їх управління. [17]

У 2022 році оцінка стійкості банків НБУ була відстрочена через військові дії, проте, для визначення реального стану банківського сектору, Національний банк розпочинає оцінку стійкості банків та банківської системи в умовах воєнного часу. У 2023 році таку оцінку пройдуть 20 банків, які є фінансовими установками лідерами за сукупністю показників, включаючи обсяг зважених на ризик активів, депозитів та кредитів, наданих фізичним особам. Загальний розмір чистих активів цих банків становить понад 90% активів банківської системи.

В умовах війни оцінка стійкості банку НБУ буде складатись з таких етапів:

- Перший етап включає аналіз якості активів та валідність забезпечення у кредитних операціях, а також оцінку вартості майна та проводиться розрахунок розміру регулятивного капіталу, основного капіталу, значень нормативів достатності капіталу.
- Другий етап передбачає розповсюдження результатів аналізу якості кредитів та валідності забезпечення на інші кредитні операції банку. Також проводиться перевірка оцінки вартості майна, враховуючи заходи, які не були виконані на першому етапі. Розраховують регулятивний та основний капітал, а також нормативи достатності капіталу з урахуванням екстраполяції та результатів перевірки оцінки майна.
- Третій етап включає проведення стрес-тестування з використанням базового макроекономічного сценарію, а також перевірку оцінки вартості майна. Обчислюють регулятивний та основний капітал, а також нормативи достатності капіталу з урахуванням екстраполяції, результатів перевірки оцінки майна та стрес-тестування. На цьому етапі визначають необхідні рівні нормативів достатності капіталу для банку [18].

Обсяг та структура залучених фінансових ресурсів представляють собою критичні аспекти, які мають суттєвий вплив на фінансовий стан банку. [4] По-перше, обсяг залучених ресурсів визначає можливість банку проводити активні операції, що приносять дохід. Великий обсяг залучених ресурсів дозволяє банку здійснювати більше кредитних операцій, і це впливає на загальний прибуток банку. Окрім цього, це допомагає підвищити конкурентоспроможність банку в порівнянні з іншими фінансовими установами на ринку. По-друге, структура залучених ресурсів важлива для ліквідності банку. Якщо залучені ресурси не відповідають структурі активів банку, це може призвести до проблем з ліквідністю та утруднити виконання фінансових зобов'язань перед клієнтами. Відповідність структури активів та зобов'язань банку є ключовою умовою для забезпечення фінансової стійкості.

Отже важливість обсягу та якості залучених ресурсів визначається наступними критеріями:

1. Вплив ресурсної бази на ліквідність банку: Здатність банку в надмірному вигляді володіти ліквідними активами допомагає забезпечити вчасне виконання фінансових зобов'язань та зменшує ризики.

2. Роль структури ресурсів у збільшенні прибутку: Оптимальна структура ресурсів може сприяти підвищенню прибутковості банку, наприклад, через зниження витрат на приваблення коштів та збільшення доходу від кредитування.

3. Значення ресурсної бази у зміцненні позицій банку серед конкурентів: Коректно побудована ресурсна база допомагає банку займати більш конкурентоспроможну позицію на ринку і привертати нових клієнтів. Зазвичай, більшість залучених ресурсів формується завдяки депозитним операціям, тому якісне та ефективне ведення цих операцій є важливою передумовою для успішної діяльності будь-якого комерційного банку.

Отже, ефективне управління обсягом та якістю залучених ресурсів є важливою складовою стратегії банку та грає ключову роль у забезпеченні його фінансової стійкості та успішності на ринку.

В Україні для оцінки фінансового стану банку використовується набір конкретних показників, що відображають його фінансову діяльність. Такі коефіцієнти, на які мають безпосередній вплив залучені ресурси банку наведені на табл.1.3.

Таблиця 1.3 – Показники фінансової стійкості, залежні від залучених ресурсів банку. [19, 20, 21]

Найменування показника	Економічний зміст та вплив залучених ресурсів
Коефіцієнт фінансового важеля	Цей показник розкриває здатність банку залучати кошти на фінансовому ринку. Понаднормове збільшення залучених ресурсів свідчить про підвищення ділової активності банку, але про зниження його фінансової стабільності.
Коефіцієнт фінансової стабільності (Коефіцієнт фінансування)	Цей показник вказує на те, наскільки банк залежить від залучених ресурсів для покриття своїх активів та зобов'язань. Висока залежність від короткострокових залучених ресурсів створює ризики, особливо в умовах зміни ринкових ставок або зменшення ліквідності.
Коефіцієнт ліквідності	Цей показник вказує на здатність банку виплачувати заборгованості залежно від його залучених ресурсів. Низький коефіцієнт ліквідності свідчить про ризики недостатньої ліквідності в разі зростання зобов'язань перед вкладниками.
Коефіцієнт залучених коштів до загальних ресурсів	Цей показник вказує на частку залучених коштів відносно загальних ресурсів банку. Висока залежність від залучених ресурсів збільшує ризики банку у випадку відтоку вкладників або зміни ринкових умов.

Отже, залучені ресурси мають вагомий вплив на фінансовий стан банку, а саме на такі сфери його діяльності:

1. Залучені ресурси як джерело фінансування: Залучені ресурси, такі як депозити клієнтів, зазвичай є основним джерелом фінансування для банку. Вони надають банку можливість розширювати свою діяльність, інвестувати в активи і генерувати прибуток.

2. Співвідношення активів і зобов'язань: Управління залученими ресурсами включає в себе збалансування активів і зобов'язань банку. Банк повинен забезпечити, щоб кількість залучених ресурсів була достатньою, щоб покрити його активи, включаючи кредити, інвестиції і резерви. Незбалансованість може призвести до проблем з ліквідністю та фінансових стресів.

3. Ліквідність: Залучені ресурси визначають ліквідність банку. Надлишок короткострокових залучених ресурсів призводить до проблем з ліквідністю, якщо клієнти вимагають повернення грошей. Банк повинен мати ефективну стратегію управління ліквідністю для забезпечення платоспроможності в разі потреби.

4. Вартість залучених ресурсів: Вартість залучених ресурсів, така як відсоткові ставки по депозитах, впливає на фінансовий результат банку. Залежно від кон'юнктури на ринку, банк може мати можливість залучити ресурси за більш низькими або за більш високими відсотковими ставками.

5. Розвиток і інновації: Залучені ресурси можуть бути використані для інвестування в нові продукти і послуги, що дозволяє банку розвиватися та залишатися конкурентоздатним на ринку.

6. Ризики: Залучені ресурси також пов'язані з різними видами ризиків, такими як ризик ліквідності, процентний ризик і кредитний ризик. Управління цими ризиками важливо для підтримання стійкого фінансового стану банку.

Оскільки управління залученими ресурсами банку також пов'язане з численними ризиками та проблемами [22, 23], які можуть вплинути на стабільність та прибутковість банку, варто розглянути основні з них:

- Процентний ризик: Банки залежать від процентних ставок для залучення та видачі депозитів. Таким чином зміна процентних ставок може призвести до негативного впливу на маржу банку та його прибутковість.
- Кредитний ризик : Банки піддаються ризику неповернення позичених коштів клієнтами. Якщо позичальники не в змозі повернути гроші, банк стикається з можливими збитками.
- Операційний ризик: Це ризик, пов'язаний з недосконалістю процесів та систем у банку, людським фактором, а також змінами в регулюванні та законодавстві. Операційні помилки можуть призвести до фінансових втрат та негативного впливу на репутацію банку.

- Ризик ліквідності: Це ризик, коли банк може бути нездатним вчасно виконувати свої фінансові зобов'язання. Недостатність ліквідності може призвести до проблем у залученні та видачі коштів.
- Макроекономічний ризик: Зміни в економіці, такі як рецесія або інфляція, впливає на здатність банку залучати ресурси та видачу кредитів.
- Репутаційний ризик: Репутація банку дуже важлива, і негативні події, такі як фінансові шахраїства або скандали, негативно впливають на споживачів та інвесторів, знижуючи здатність до залучення ресурсів.
- Регуляторний ризик: Зміни в регуляторному середовищі вимагають від банку адаптації до нових вимог і правил, що може бути дорогим і та затратним по часу процесом.
- Технологічний ризик: Недосконалість інформаційних технологій може призвести до ризику кібератак, витоку конфіденційної інформації та інших проблем.

Управління цими ризиками та проблемами вимагає від банків високого рівня майстерності та стратегічного планування. Банки повинні постійно оцінювати свій ризиковий профіль і приймати заходи для зменшення можливих негативних наслідків. Для того щоб підтримувати оптимальне співвідношення ризиків та дохідності банки застосовують такі принципи та підходи [24,25,26,27]:

Принцип дохідності: Він передбачає підтримання дохідності від активних операцій на достатньому рівні, що передбачає підтримання рентабельності (дохідність має забезпечувати рентабельність банку на рівні, визначеному стратегією розвитку та бізнес-планом. Це означає, що банк повинен здійснювати операції, які приносять прибуток, відповідно до встановлених цілей), загальну дохідність (повинна враховувати загальну дохідність банку за операціями з контрагентами або економічними групами контрагентів, а також покривати вартість кредитного ризику, пов'язаного з певними контрагентами або групами контрагентів, а також банківських продуктів), відповідність регуляторним вимогам і комерційним очікуванням (відповідати вимогам регуляторів та комерційним

очікуванням банку, тобто банк повинен враховувати всі обмеження і вимоги, що застосовуються до його діяльності), покриття інших витрат банку (покривати всі інші витрати банку, пов'язаних з проведенням операцій, такі як витрати на адміністрування, обслуговування клієнтів та інші витрати).

Принцип мінімізації ризику: вимагає встановлення правил, обмежень та лімітів для клієнтів або груп клієнтів, з якими банк веде фінансові відносини. Цей принцип також передбачає розробку моделей для оцінки фінансового стану клієнтів, залежно від різних факторів, таких як цільове використання кредитів та банківський продукт.

Принцип ліквідності: передбачає формування великого розміру портфеля найбільш ліквідних активів у порівнянні з іншими активами банку. Це забезпечує здатність банку виконувати свої зобов'язання перед клієнтами вчасно та без перешкод.

Принцип диверсифікації: передбачає розподілення активів між різними об'єктами вкладень з метою зниження ризику можливих втрат капіталу або доходу. Банк встановлює ліміти концентрації активів, щоб забезпечити диверсифікацію та зменшити ризики.

Банки використовують такі основні підходи до визначення прийняттого співвідношення дохідності та ризиків [25,26,28]:

Формування Стратегії розвитку і бізнес-плану: Банк керується рівнем дохідності, визначеним акціонерами, при розробці своєї стратегії розвитку і бізнес-плану, що дозволяє забезпечити відповідність дохідності запланованим цілям.

Використання "двосторонніх" лімітів: Банк може встановити "двосторонні" ліміти за різними показниками ризик-апетиту, які визначають максимальний та мінімальний ризик, прийнятний для забезпечення необхідної дохідності та ризику.

Встановлення ризик-правил і лімітів концентрації активів: Банк встановлює ризик-правила, ліміти та обмеження стосовно концентрації активів, що допомагає забезпечити відповідність дохідності та ризику в рамках стратегії розвитку.

Використання власної системи визначення кредитного рейтингу: Банк може використовувати власну систему визначення внутрішнього кредитного рейтингу боржників, що допомагає приймати рішення про ризик на основі об'єктивних фактичних даних.

Аналіз впливу операцій на нормативи: Банк має аналізувати вплив запланованих операцій на значення різних нормативів, затверджених НБУ, щоб забезпечити відповідність встановленим стандартам і політикам.

Всі ці принципи та підходи є важливими складовими для визначення прийняттого співвідношення дохідності та ризиків в банку. Вони допомагають банку розвивати стратегію, яка відповідає його цілям та забезпечує ефективне керування ризиками.

Крім цього для розвитку та покращення системи управління ризиками в довгостроковому горизонті, головний ризик-менеджер або головний комплаєнс-менеджер банку обирають для впровадження певні пріоритети [26], наприклад:

1. Андерайтинг і моніторинг:

- Поліпшення кредитної політики банку.
- Розробка, впровадження та аналіз моделей оцінки кредитних рішень.
- Оптимізація і автоматизація процесів кредитування, включаючи видання кредитів, керування ними та заставу.
- Розробка моделі попередження ризику непогашених кредитів (NPL) та системи реагування, включаючи автоматизацію цих процесів.
- Впровадження та оптимізація ціноутворення з урахуванням ризикових факторів.

2. Управління капіталом і ліквідністю:

- Впровадження процедур оцінки загальної достатності внутрішнього капіталу та внутрішньої ліквідності банку (ICAAP / ILAAP).
- Підвищення точності оцінки ризикованих активів.

3. Організація та навички:

- Покращення та впровадження цільової організаційної структури для функції ризиків.

- Оптимізація організаційної структури для роботи з потенційно проблемними та непрацюючими кредитами.
- Розвиток можливостей банку в сфері моделювання та аналізу даних, а також підвищення кваліфікації працівників банку в напрямках розширеної аналітики та машинного навчання.

4. Технології:

- Управління ризиками, пов'язаними з впровадженням нових технологій.

Загалом, ефективне управління залученими ресурсами визначає фінансовий стан банку, його ліквідність, прибутковість і здатність до управління ризиками. Банки повинні ретельно аналізувати і розробляти стратегії для оптимізації використання цих ресурсів з метою забезпечення стійкості та успішності їх діяльності.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ЗАЛУЧЕНИХ РЕСУРСІВ БАНКІВ УКРАЇНИ

2.1 Огляд структури залучених ресурсів

Український банківський сектор пройшов еволюцію протягом 2020-2023 років. За цей період кількість діючих банків зменшилася з 75 до 64 (рис. 2.1). Ця тенденція викликана різними факторами, такими як неплатоспроможність деяких банків, ліквідація тих, які систематично порушували вимоги фінансового моніторингу, а також ліквідація банків, що належали російським власникам [29,30,31].

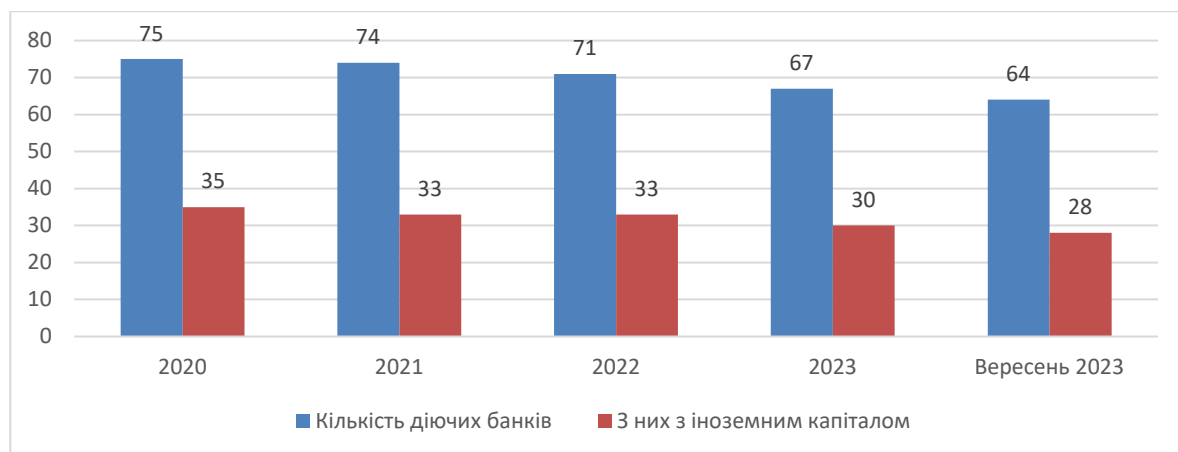

Рисунок 2.1 – Структура банківського сектору України [29, 31]

Зараз 28 банків мають іноземний капітал, з них 20 – з 100% іноземним вкладенням. Однак важливо відзначити, що частка вибувших за останні роки банків не є суттєвою та не впливає на стабільність банківського сектору України. Незважаючи на ці втрати, сектор залишається досить стійким та здатним забезпечити фінансову стабільність в країні [30].

Незважаючи на поступове зменшення кількості діючих банків в Україні, за останні роки спостерігається динамічне зростання усіх складових ресурсної бази українських банків (рис.2.2). Таким чином за аналізований період відбулось

зростання обсягу активів та пасивів на 76%. При цьому зростання банківських ресурсів відбувалося значною мірою за рахунок зростання зобов'язань, а також слід відзначити поступове зниження ролі власних коштів при формуванні ресурсної бази комерційних банків.

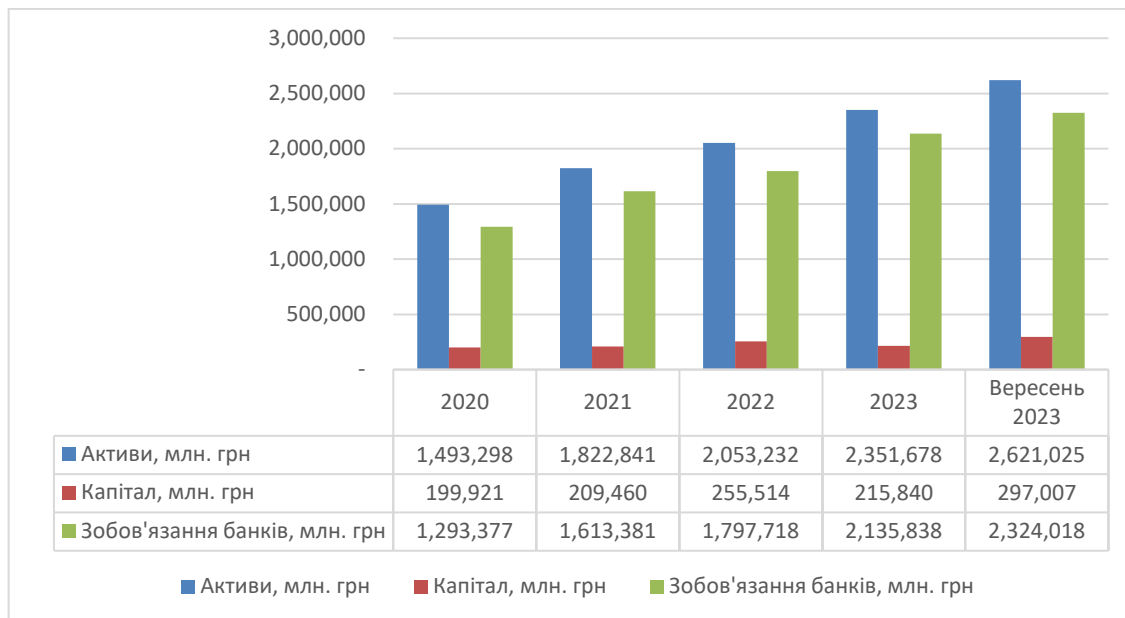

Рисунок 2.2 – Структура ресурсної бази України [32, 33]

Вищезазначене дозволяє зробити висновок, що для банківської системи України у останні роки стає характерною тенденція, що спостерігається в усіх розвинутих країнах, а саме те, що наразі основним джерелом формування ресурсів, необхідних для здійснення банківської діяльності, складають залучені кошти, основна частка яких представлена депозитами клієнтів. Це обумовлено тим, що залучення коштів від фізичних та юридичних осіб є менш витратним способом формування ресурсної бази порівняно з позиками в інших комерційних банків та НБУ.

Зобов'язання банків є важливою частиною структури ресурсної бази та вони відіграють ключову роль у забезпеченні стійкості та фінансової активності банку. Структура зобов'язань банків включає різні джерела фінансування, такі як:

- Кошти отримані від НБУ,
- Кошти банків,
- Кошти клієнтів,
- Боргові цінні папери, емітовані банком

- Фінансові зобов'язання, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток,
- Інші залучені кошти

Однак, важливо відзначити, що серед всіх джерел найбільш значущою є роль коштів клієнтів. Аналіз структури зобов'язань українських банків на даних свідчить про значне зростання обсягу коштів клієнтів з 2020 по вересень 2023 року.

Незважаючи на форс-мажорні обставини, як пандемія коронавірусу та повномасштабне вторгнення, частка коштів клієнтів в загальному обсязі зобов'язань банків (табл. 2.1) систематично збільшувалася. У січні 2020 року вона становила 85%, в січні 2023 року вже 90%, і до вересня 2023 року досягла 94% від загальної суми зобов'язань банків. Ця тенденція свідчить про зростаючий внесок клієнтів у формування ресурсів банків та стабільність банківської системи. Таким чином банки остаточно замінюють коштами клієнтів дороге рефінансування НБУ.

Таблиця 2.1 - Частка коштів клієнтів в загальному обсязі зобов'язань банків України [29,34]

Період	Кошти клієнтів	Усього	Частка
01/01/2020	1,097,081	1,293,377	85%
01/01/2021	1,377,386	1,613,381	85%
01/01/2022	1,539,596	1,797,718	86%
01/01/2023	1,931,259	2,135,838	90%
01/09/2023	2,183,528	2,324,018	94%

Кошти клієнтів включають в себе кошти суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ, а також кошти фізичних осіб (рис.2.3)

Рисунок 2.3 - Частка зобов'язань у розрізі видів клієнтів банків України [29,34]

Найбільш вагому частку зобов'язань банку становлять кошти суб'єктів господарювання, які складають від 43% до 52% протягом періоду з 2020 по вересень 2023 року. Далі за обсягом йдуть кошти фізичних осіб, які знаходяться на рівні від 46% до 55% протягом аналізованого періоду. У той час як кошти небанківських фінансових установ є менш вагомими та не перевищують 3% від загальних зобов'язань банку.

Ця динаміка вказує на те, що банки мають сталий попит на ресурси від суб'єктів господарювання та фізичних осіб і ці джерела фінансування є ключовими для його фінансової стабільності та діяльності (табл.2.2). Проте, кошти небанківських фінансових установ, хоч і несуттєві в абсолютному виразі, також мають значення для диверсифікації джерел фінансування банку, але їх вплив суттєво менший у порівнянні з іншими джерелами.

Таблиця 2.2 - Частка коштів в розрізі категорій клієнтів [34]

Період	Кошти господарювання суб'єктів та небанківських фінансових установ	Частка	Кошти фізичних осіб	Частка
01/01/2020	525,042	49%	552,115	51%
01/01/2021	681,195	50%	681,892	50%
01/01/2022	799,845	52%	726,898	48%
01/01/2023	942,713	50%	933,240	50%
01/09/2023	1,164,610	54%	982,167	46%

За розглянутий період, кошти суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ зросли з 525,042 млн. грн в січні 2020 року до 1,164,610 млн. грн в вересні 2023 року, тобто більше, ніж у 2 різи, що свідчить про значний ріст попиту на банківські послуги серед підприємств та організацій та адаптацію бізнесу до умов війни. З іншого боку, кошти фізичних осіб також зросли, але в меншій мірі, з 552,115 млн. грн в січні 2020 року до 982,167 млн. грн в вересні 2023 року, тобто в 1.7 разів, переважно за рахунок зарплатних проєктів та концентрації соцвиплат.

Розподілення коштів клієнтів серед юридичних та фізичних осіб є відносно рівномірним, проте спостерігається цікава тенденція протягом аналізованого періоду: на початку 2020 року, частка коштів суб'єктів господарювання становила 49%, тоді як частка коштів фізичних осіб складала 51%. Протягом наступних трьох років відбувалася зміна цього співвідношення. У січні 2021 року розподіл коштів був рівномірним, 50% з боку юридичних, та відповідно 50% з боку фізичних осіб. У січні 2022 року частка суб'єктів господарювання продовжила зростати до 52%, в той час як частка коштів фізичних осіб скоротилася до 48%. На початку 2023 року розподіл був рівномірним, однак, в вересні 2023 року спостерігалось знову збільшення частки коштів суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ до 54%, а частка коштів фізичних осіб скоротилася до 46%.

У статистичних даних спостерігається парадокс: загальний обсяг вкладів клієнтів в банках зростає, незважаючи на війну [35,36,37]. Це пояснюється такими факторами:

- *Нагромадження готівки перед війною:* Перед початком повномасштабного вторгнення українці активно нагромаджували готівку, очікуючи нестабільності і стресових ситуацій. Проте банківська система витримала та стабільно функціонувала, тож гроші людей були повернуті на банківські рахунки.
- *Вкладання за кордоном:* громадяни України, що виїхали за кордон, часто вкладають готівку на банківські рахунки, оскільки гривневою картою можна розраховуватися за фіксованим та прийнятним курсом.
- *Звуження споживчого ринку:* умови війни призвели до звуження споживчого ринку, переважно у 2021 році, оскільки люди купували лише необхідні життєві потреби, такі як їжа і предмети першої необхідності. Це призвело до накопичення невитрачених коштів на банківських рахунках.
- *Соціальні виплати:* Військовослужбовці та інші соціальні категорії отримують виплати під час війни, які також осідають на банківських рахунках [35,36,37].

Аналіз структури коштів в розрізі валютних категорій, що наведений у додатку А, вказує на стабільну тенденцію до домінування вкладів в національній валюті в загальному обсязі коштів клієнтів, як для суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ, так і для фізичних осіб.

На початку 2020 року, кошти суб'єктів господарювання в іноземній валюті становили 37%, тоді як кошти в національній валюті складали 63%. Протягом наступних двох років відбулося зростання частки коштів в іноземній валюті до 52%, а частка коштів в національній валюті скоротилася до 48%. Проте у січні 2023 року спостерігалось знову зменшення частки коштів в іноземній валюті до 35%, в той час як частка коштів в національній валюті зросла до 65%. У вересні 2023 року спостерігалось подальше збільшення частки коштів суб'єктів господарювання в національній валюті, що складало 67%, тоді як частка коштів в іноземній валюті скоротилася до 33%. Ця динаміка структури коштів суб'єктів господарювання свідчить про вплив зовнішніх факторів, таких як обмінні курси, ставки валютних депозитів та політичні події, на їхні рішення щодо утримання коштів у певних валютних категоріях.

На початку 2020 року, кошти фізичних осіб в іноземній валюті становили 37%, водночас в національній валюті було 63%. Протягом 2020-2021 років спостерігалось збільшення частки коштів в іноземній валюті до 42%, тоді як частка коштів в національній валюті скоротилася до 58%. Однак у січні 2022 року спостерігалася помітна зміна. Частка коштів в іноземній валюті знизилася до 30%, в той час як частка коштів в національній валюті зросла до 70%. Це пояснюється нестабільною ситуацією на передодні війни та страхом вкладників, які переважно обирали національну валюту як більш стабільну альтернативу на тлі коливань валютних курсів. У вересні 2023 року, частка коштів в іноземній валюті відновилася до 36%, в той час як частка коштів в національній валюті складала 64%. Одною з причин є послаблення обмежень Національного банку України, що дозволило банкам продавати безготівкову валюту, зокрема через відкриття депозитів у іноземній валюті. Проте, не дивлячись на це збільшення, ставки за валютними депозитами залишаються низькими, що робить їх не привабливими для клієнтів.

Кошти небанківських фінансових установ у структурі зобов'язань банків України є менш вагомими у порівнянні з коштами інших категорій клієнтів, таких як суб'єкти господарювання та фізичні особи. На початку 2020 року, кошти небанківських фінансових установ складали всього 2% у відповідних валютних категоріях. Протягом наступних трьох років їх частка збільшилася до 3%. Ця динаміка не відображає значущих змін в структурі зобов'язань від небанківських фінансових установ та не має суттєвого впливу на зміни в банківських ресурсах.

В умовах внутрішніх та зовнішніх викликів теперішніх часів НБУ впровадив ряд заходів, спрямованих на поліпшення монетарної політики та забезпечення макрофінансової стабільності. Такими заходами, що мали безпосередній вплив на залучені ресурси банків є зміна облікової ставки НБУ та норми обов'язкових резервів.

Облікова ставка НБУ, або ставка рефінансування – це норма відсотка, що стягується Національним банком України при рефінансуванні комерційних банків

[38]. Облікова ставка визначає відсоток, під який комерційний банк може отримати рефінансування Нацбанку та від її рівня залежить відсоток, під який банки надають кредити чи депозити фізичним особам та суб'єктам господарювання (табл 2.3, додаток Б).

Таблиця 2.3 – Облікова ставка Національного банку України [38,39]

Облікова ставка НБУ	
Період	% річних
з 31.01.2020	11.0
з 13.03.2020	10.0
з 24.04.2020	8.0
з 12.06.2020	6.0
з 05.03.2021	6.5
з 16.04.2021	7.5
з 23.07.2021	8.0
з 10.09.2021	8.5
з 10.12.2021	9.0
з 21.01.2022	10.0
з 03.06.2022	25.0
з 28.07.2022	22.0
з 15.09.2023	20.0

З 2020 року по 2021 рік, спостерігається поступове зниження облікових ставок, що свідчить про важливий фактор – інфляцію. Національний банк використовував зниження ставок для стимулювання кредитування та підтримки економічного зростання, а також для подолання ефектів пандемії COVID-19 [37]. Проте в останній чверті 2021 року та у 2022 році відбувся різкий розворот політики НБУ - облікова ставка стрімко зросла до 10%, а потім до 25%. Головною причиною цих кардинальних змін було повномасштабне вторгнення російської федерації та її вплив на економіку та фінансову стабільність України.

В реальних умовах війни, облікова ставка більше не могла залишатися на низькому рівні для підтримки економічного зростання, оскільки існує серйозний ризик доларизації економіки та девальвації гривні. Підвищення облікової ставки до 25% мало на меті зробити гривневі активи більш привабливими для громадян і бізнесу, знизити тиск на валютному ринку, та підвищити спроможність Національного банку забезпечувати курсову стабільність і стримувати інфляцію під час війни. [37,40]

Починаючи з липня 2023 року облікова ставка почала поступово знижуватись, урахувуючи поліпшення інфляційних очікувань та прогноз подальшого уповільнення інфляції. А також поточне та прогнозоване зниження ставки узгоджується зі збереженням привабливості гривневих заощаджень. У цілому, зміни в облікових ставках НБУ відобразили важкий період для української економіки та свідчать про спроби забезпечити стабільність гривні та інфляційні процеси під впливом складних зовнішніх і внутрішніх чинників.

Підвищення облікової ставки має прямий вплив на залучені ресурси банків, оскільки націлене на підвищення прибутковості заощаджень через депозити для громадян та бізнесів. Якщо облікова ставка зростає, комерційні банки частіше підвищують проценти на депозити, приваблюючи цим вкладників.

Аналіз кореляції відображає вплив облікової ставки на ставки по депозитам. Проте, варто зазначити, що ставки по депозитам фізичних осіб є публічно доступною інформацією, на відміну від ставок для суб'єктів господарювання, відсотки по яким часто не оприлюднюються через комерційну конфіденційність та індивідуальний підхід до бізнес-клієнтів.

Таким чином для проведення кореляції (рис.2.4) між обліковою ставкою та ставкою по депозитам населення обґрунтоване використання саме ставок по депозитам фізичних осіб.

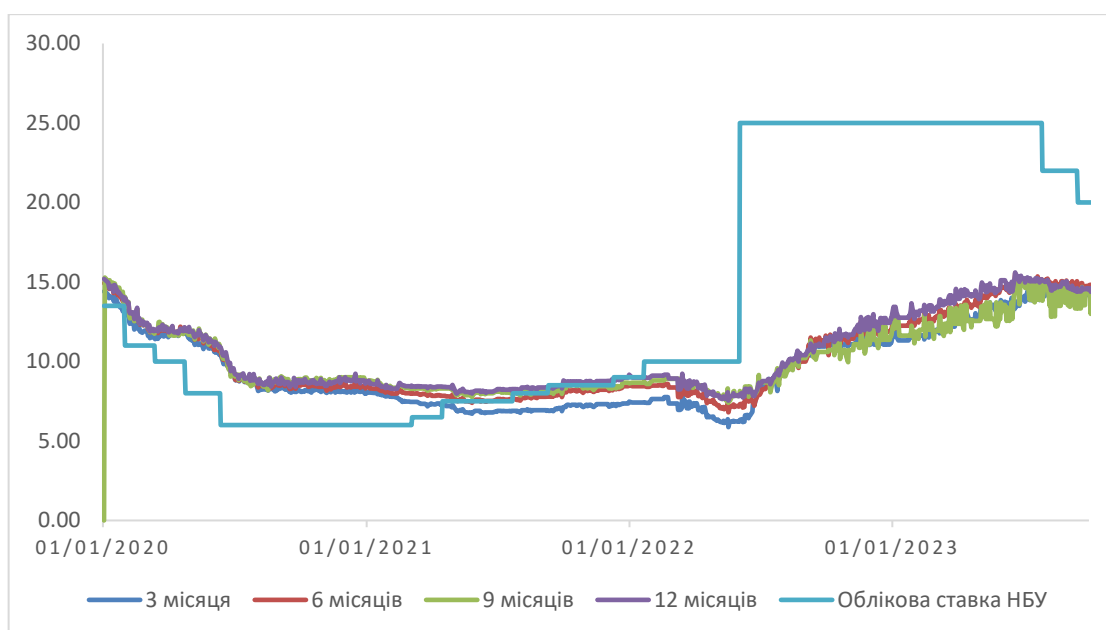

Рисунок 2.4 - Кореляція між обліковою ставкою та ставками по депозитам фізичних осіб [38,41,42]

Облікова ставка НБУ та середня ставка по депозитам фізичних осіб мають суттєву взаємозалежність. Під час зниження облікової ставки від 11% у січні 2020 року до 6% у червні 2020 року, середня ставка по депозитам на всі терміни погашення (3, 6, 9 та 12 місяців) також спадала, проте в меншій мірі. Це свідчить про те, що банки реагували на політику НБУ, але з обережністю знижували свої ставки для депозитів.

Впродовж 2021 року НБУ поступово підвищував облікову ставку на тлі нагнітання інформаційного фону навколо потенційної військової агресії, на що відповідно реагували і банки, проте не надто чутливо. Різке зростання облікової ставки у 2022 році, зумовлене повномасштабним вторгненням, супроводжувалось високими ставками по депозитах та спрямоване на стабілізацію гривні та стримання інфляційних процесів в умовах війни та нестабільності. Водночас, зниження облікової ставки в наприкінці 2023 року свідчить про певне відновлення стабільності, але середня ставка по депозитам поки залишається на високому рівні. Загалом, можна стверджувати, що НБУ, за допомогою змін облікової ставки, ефективно стимулював банки до залучення депозитів та реагування на монетарні виклики, що виникали в результаті економічних та геополітичних змін.

Іншим інструментом, зміна якого впливала на стимулювання банків до залучення депозитів є нормативи обов'язкових резервів (ОР) [43].

Обов'язкові резерви є одним з традиційних інструментів грошово-кредитної політики, за допомогою якого НБУ визначає, який відсоток від обсягу залучених депозитів та інших зобов'язань банки мають резервувати своєму кореспондентському рахунку (Додаток В). Тобто, регулюючи нормативи обов'язкових резервів НБУ має змогу впливати на обсяг вільної ліквідності банків, валютну, строкову структуру їх балансів, що сприяє досягненню пріоритетних цілей Нацбанку.

Впродовж останніх років вимоги до обов'язкових резервів банків коливались, так 2020 році НБУ вніс зміни, які встановили нульову ставку резервування для вкладів у національній валюті фізичних та юридичних осіб (рис.2.5, Додаток В), що було спрямовано на підтримку ліквідності та стимулювання залучення гривневих депозитів.

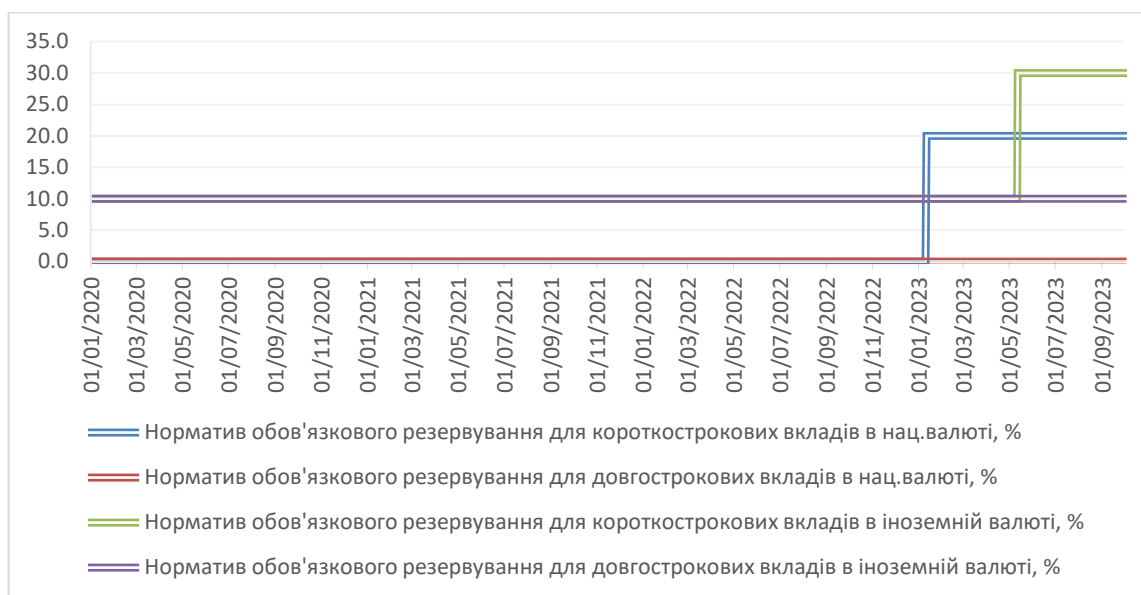

Рисунок 2.5 - Динаміка зміни нормативів обов'язкового резервування [43,44]

Зимою 2023 року НБУ підвищив нормативи обов'язкових резервів для гривневих і іноземних вкладів на вимогу юридичних і фізичних осіб до 5% і 15%, а незабаром до 10 і 20 % відповідно. У той же час резерв для строкових вкладів залишився на рівні 0% для нац.валюти та 10% для іноземної. Це призвело до збільшення резервів, які банки повинні були сформувати та вплинуло на збільшення профіциту ліквідності в банківській системі, що підштовхнуло банки до активнішої конкуренції за строкові кошти вкладників.

Навесні 2023 року НБУ прирівняв нормативи ОР за депозитами фізичних осіб строком до трьох місяців до нормативів ОР за коштами фізичних осіб на поточних рахунках. Тоді резерв за строковими коштами і депозитами фізичних осіб із початковим строком погашення до 92 календарних днів за коштами у національній валюті становить 20%, а за коштами в іноземній валюті – 30%, для юридичних осіб – 10% в нац.валюти, 20% в іноземній. . Натомість норматив за

депозитами населення та бізнесу зі строком погашення від трьох місяців не змінився й за коштами в національній валюті становитиме 0%, а в іноземній – 10%.

Цей крок Нацбанку був націлений на збереження дієвості механізму обов'язкових резервів та посилення ринкових стимулів для залучення банками строкових депозитів населення у гривні. Це посприяло зростанню процентних ставок за строковими депозитами (рис.2.6) та, як наслідок, посиленню захисту гривневих заощаджень громадян від інфляційного знецінення.

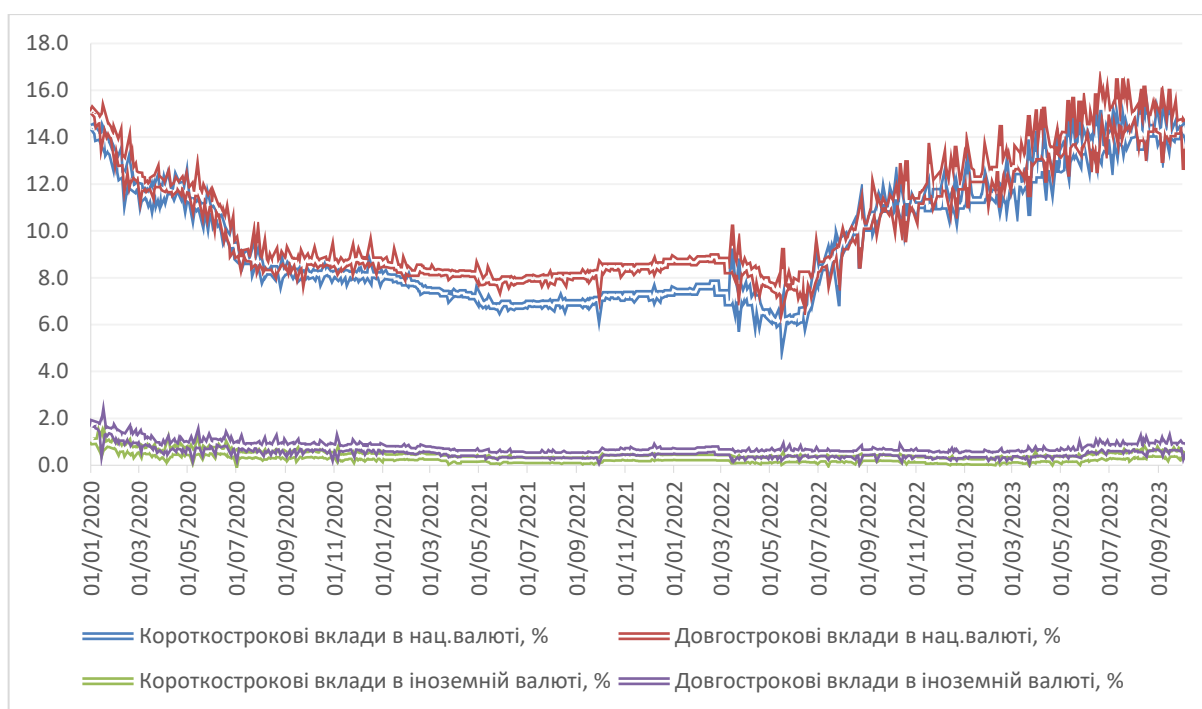

Рисунок 2.6 - Динаміка змін ставок по вкладам фізичних осіб [42]

Банки, які активно підвищували відсоткові ставки, змогли покращити структуру строкових депозитів. Проте великі банки, які є основними одержувачами ліквідності завдяки значним бюджетним витратам, пропонували недостатньо привабливі гривневі ставки для вкладників, особливо ураховуючи рівень інфляції. Як наслідок це спричинило надмірне накопичення коштів населення на поточних рахунках.

В умовах війни зростання процентних ставок за строковими депозитами створює більший захист для гривневих заощаджень громадян від інфляційного знецінення. Вкладники отримують більше доходу від своїх вкладів, що в довгостроковій перспективі допоможе зберегти їхню фінансову стабільність. У

результаті цих заходів, банки стають більш зацікавленими в залученні строкових депозитів населення, що, з свого боку, сприяє зростанню процентних ставок за такими депозитами та підвищенню фінансової стабільності громадян. Також допомагає поліпшити канали передачі грошової політики та зміцнити конкуренцію на банківському ринку України.

Для розуміння динаміки росту загального обсягу депозитів та оцінки ефективності впроваджених НБУ заходів необхідно розглянути розподіл депозитів за строками погашення (табл.2.4).

Таблиця 2.4 - Розподіл депозитів за строками погашення [45]

Період	На вимогу, млн. грн	До 1 року, млн. грн	Від 1 до 2 років, млн. грн	Більше 2 років, млн. грн
01/01/2020	618,377	366,329	115,044	23,247
01/01/2021	801,385	392,011	131,970	17,007
01/01/2022	987,031	346,685	131,760	18,054
01/01/2023	1,374,152	407,022	118,307	15,375
01/09/2023	1,385,844	652,915	100,624	14,100

За досліджуваний період депозити "на вимогу" та "до 1 року" відзначилися найбільшим ростом. З початку 2020 року обсяг депозитів "на вимогу" зростав, і на вересень 2023 року ця категорія становить 64%. Обсяг депозитів "до 1 року" коливався протягом періоду та в кінцевому результаті скоротився зі 33% у січні 2020 року до 30% станом на вересень 2023 року. Причиною цього є нестабільна політична ситуація, що зумовила підвищення облікової ставки Національним банком України до 25% у червні 2022 року. Метою цього кроку НБУ разом з іншими заходами був захист гривневих доходів та заощаджень громадян, збільшення привабливості гривневих активів, зниження тиску на валютному ринку і в результаті посилення спроможності НБУ забезпечувати курсову стабільність і стримувати інфляційні процеси під час війни.[37] Збільшення обсягу депозитів на вимогу пояснюється їх перевагою для клієнтів під час нестабільності економічної ситуації в країні, а саме тим, що за договором банківського вкладу, укладеного до запитання, банк повинен видати вкладені кошти та відсотки на першу вимогу вкладника. Слід зауважити, що такі вклади є нестабільними ресурсами для банку, можливість їх використання банком для кредитних та інвестиційних операцій

досить обмежена. Водночас банку слід враховувати те, що збільшення вкладів на вимогу, які слугують найбільш дешевим джерелом ресурсів банку, сприяє підвищенню прибутковості операцій, проте послаблює ліквідність. У той же час збільшення строкових вкладів відповідно знижує прибутковість операцій, проте підвищує ліквідність балансу.

Зростання депозитів в категоріях "від 1 до 2 років" та "більше 2 років" менш інтенсивне. Такі депозити є менш популярними серед вкладників, і вони скоротилися зі 10% та 2% відповідно у січні 2020 року до 5% та 1% на вересень 2023 року (рис.2.7).

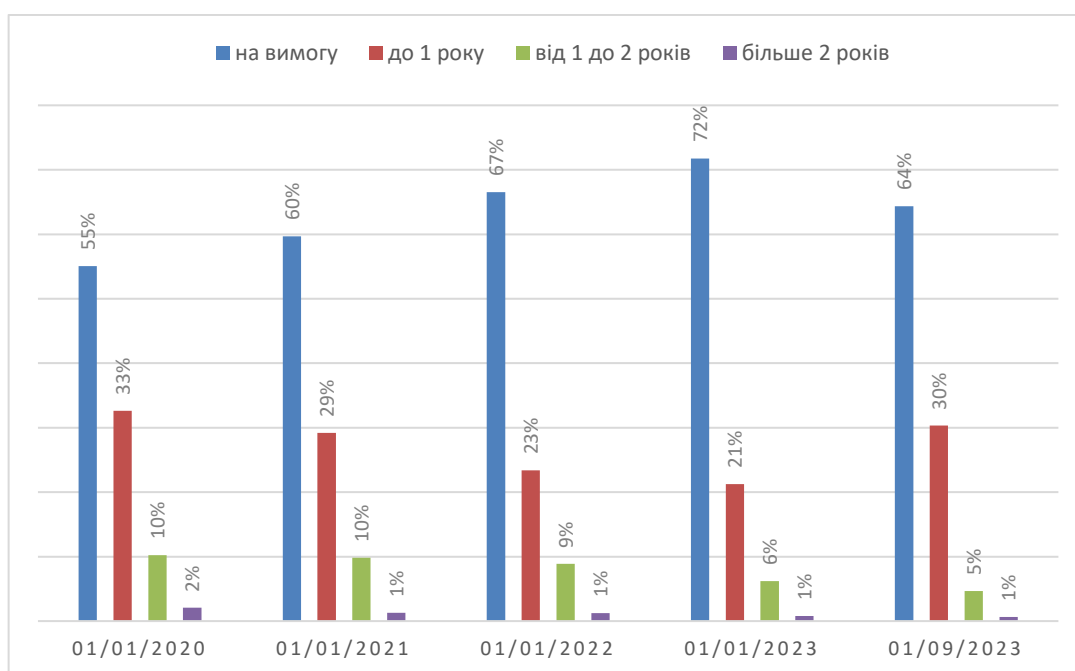

Рисунок 2.7 Кошти резидентів у розрізі строків погашення [45]

Це є цілком логічним у тяжкий для України та вкладників час: в умовах геополітичної нестабільності та воєнного конфлікту, вкладники більш обережні і надають перевагу більшій ліквідності своїх активів. Триваліші депозити обмежують доступ до грошей на довший час, що обмежує можливості доступу до них в надзвичайних ситуаціях. Економічна ситуація в країні впливає на втрату довіри населення до банківських установ, що й спричинило відтік довгострокових вкладів по всій банківській системі.

Таким чином, незважаючи на підвищення ставок, ризики та обмеження на доступ до коштів протягом тривалих строків підтримують попит на короткострокові вклади та вклади на вимогу.

2.2. Аналіз залучення коштів ПриватБанку та особливості його підходу до управління залученими ресурсами.

Для ефективного дослідження особливостей управління залучених ресурсів доцільно зосередити увагу на конкретному банку, щоб краще розуміти його стратегії та їх вплив на ефективність функціонування банку.

Аналіз Топ-10 банків за обсягом вкладів фізичних осіб (Додаток Г) показує, що Приватбанк протягом останніх років займає визнану позицію на ринку та домінуючий обсяг залучених депозитів фізичних осіб (рис. 2.8)

ПриватБанк очолює рейтинг та має значно більший обсяг залучених депозитів, ніж інші банки. Це робить його ідеальним об'єктом для глибшого аналізу залучення коштів та особливостей управління цими ресурсами.

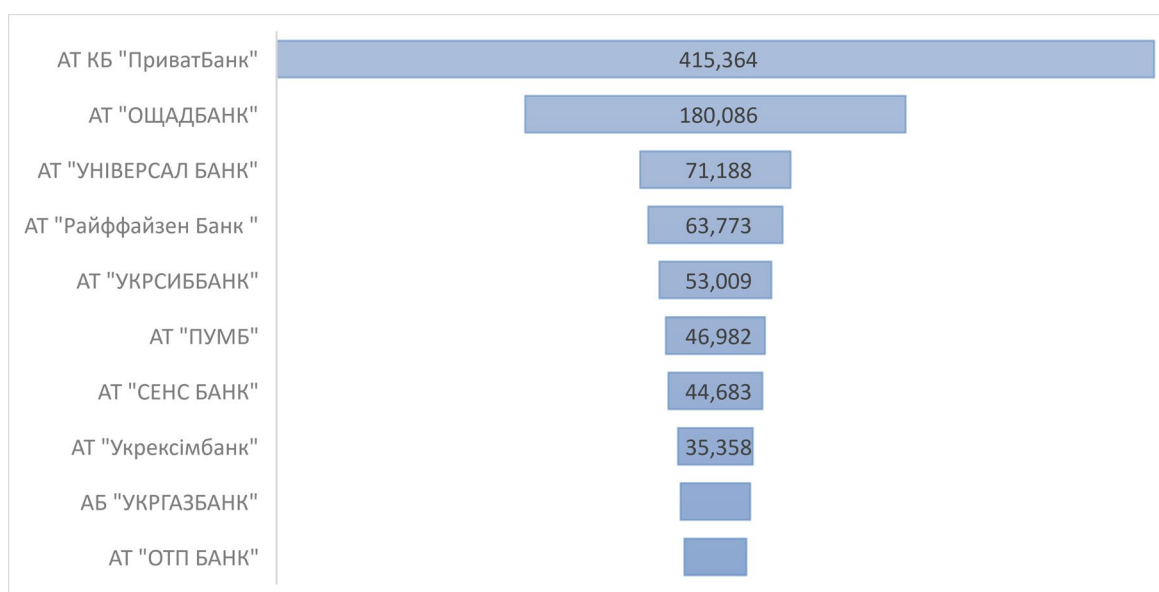

Рисунок 2.8 - Топ-10 банків України за обсягом вкладів фізичних осіб станом на вересень 2023 року [46]

Одним з показників, що відображає фінансову стабільність та довіру клієнтів до банку, є співвідношення частки коштів клієнтів у загальній сумі зобов'язань банку. Протягом 2020-2023 років частка коштів клієнтів в загальній сумі зобов'язань ПриватБанку стабільно зростала (рис.2.9).

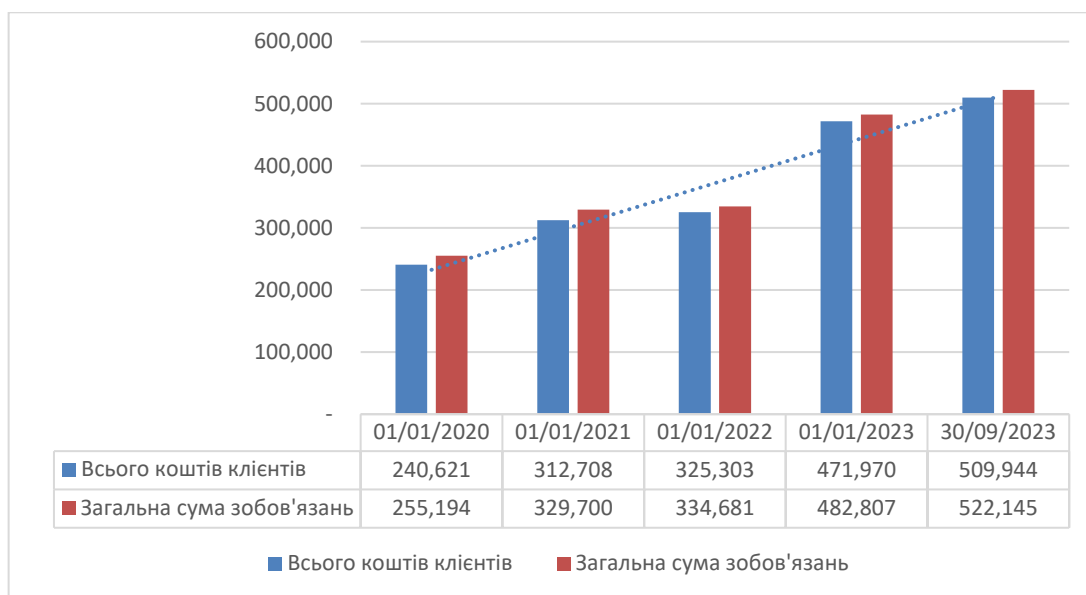

Рисунок 2.9 - Частка коштів клієнтів ПриватБанку в загальній сумі зобов'язань, млн.грн [32,33,46]

У січні 2020 року ця частка становила 94%, а до вересня 2023 року збільшилася до 98%. Збільшення кількості залучених коштів свідчить про те, що банк ефективно працює над залученням клієнтів та утримує їхню довіру, що є важливим аспектом функціонування будь-якого банку.

Розподіл коштів між різними категоріями клієнтів банку визначає різноманітність у залученні та обслуговуванні клієнтів. ПриватБанк забезпечує обслуговування широкому колу клієнтів та є лідером ринку в роздрібному сегменті. З графіку видно, що основу ресурсної бази Банку становлять кошти населення в національній валюті зі значною часткою поточних рахунків. Фізичні особи є основною категорією клієнтів ПриватБанку, і вони мають найбільший обсяг коштів на його рахунках (табл.2.5).

Таблиця 2.5 - Темп приросту коштів клієнтів ПриватБанку [46,47]

Період	Фізичні особи	Темп приросту	Юридичні особи	Темп приросту	Державні організації	Темп приросту
01/01/2020	189,995	х	50,448	х	178	х
01/01/2021	227,704	20%	84,748	68%	256	44%
01/01/2022	229,350	1%	95,711	13%	242	-5%
01/01/2023	340,332	48%	131,031	37%	607	151%
30/09/2023	369,584	9%	139,515	6%	845	39%

З січня 2020 року по вересень 2023 року, обсяг коштів фізичних осіб зріс на 95%. У 2022 році помітний відтік коштів, що зумовлено панічними настроями напередодні війни, проте 2023 рік відзначився зростанням: банківська система витримала, а також державні програми підтримки населення, посприяли зростанню коштів на рахунках. Обсяг коштів юридичних осіб і державних організацій також зростає, проте, незважаючи на домінування фізичних осіб, приріст коштів юридичних осіб значно більший – майже в три рази за аналізований період, для державних організацій – майже в 5 разів (рис. 2.10)

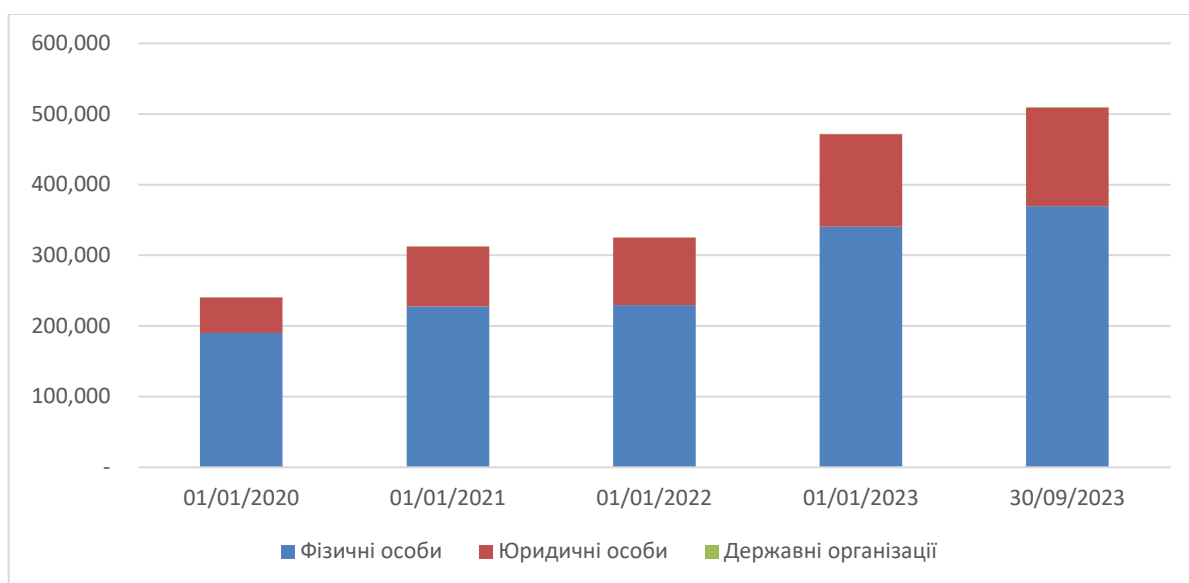

Рисунок 2.10 - Розподіл коштів за категоріями клієнтів ПриватБанку [46,47]

Підтримка рівноваги у роботі з різними категоріями клієнтів є важливою для банку з огляду на *диверсифікацію доходів*, оскільки робота з різними типами клієнтів дозволяє банку отримувати доходи з різних джерел. Таким чином різноманітність в типах клієнтів забезпечує більш стабільний потік доходів, оскільки падіння в одній категорії може бути компенсоване зростанням в інших. Крім цього банки, які пропонують послуги для різних клієнтів, мають *конкурентну*

перевагу на ринку. Це дозволяє привертати більше клієнтів та збільшувати свою частку на ринку, що є важливим для росту та стійкості банку.

Розглядаючи статистику щодо розподілу коштів клієнтів за галузями економіки (табл. 2.6) з 2020 року до 30 вересня 2023 року, можна визначити тенденції та динаміку фінансових потоків в різних галузях.

Таблиця 2.6 - Розподіл коштів клієнтів за галузями економіки [46,47]

Розподіл коштів клієнтів за галузями економіки наведено нижче:	01/01/2020	01/01/2021	01/01/2022	01/01/2023	30/09/2023
Фізичні особи	189,995	227,704	229,350	340,332	369,584
Сфера послуг	20,285	37,075	39,337	50,867	54,093
Виробництво	12,367	19,963	22,831	33,196	35,265
Торгівля	12,265	19,093	22,219	30,461	32,315
Сільське господарство	1,925	3,420	4,583	5,685	5,642
Транспорт та зв'язок	1,777	2,632	3,218	5,162	5,298
Машинобудування	829	1,055	1,626	1,663	2,213
Підприємства державної власності	178	256	242	607	845
Інше	1,000	1,510	1,897	3,997	4,689

Аналіз таблиці розподілу коштів клієнтів за галузями економіки показує стійкий ріст фінансової активності в різних секторах. Фізичні особи, сфера послуг, виробництво та торгівля є найбільш популярними галузями серед клієнтів. Клієнти у сфері послуг показують стійкий ріст активів, які збільшилися з 20,285 млн. грн у 2020 році до 54,093 млн. грн у вересні 2023 року. Галузі виробництва та торгівлі також відзначаються зростанням активів клієнтів протягом цього періоду. Зокрема, виробництво збільшило свої активи з 12,367 млн. грн 2020 року до 35,265 млн. грн у вересні 2023 року.

Аналіз тенденцій залучення коштів клієнтів ПриватБанку в розрізі видів вкладів (табл.2.7) є важливим для розуміння того, які види вкладів є більш популярними серед різних категорій клієнтів.

Таблиця 2.7 Розподіл коштів клієнтів в розрізі видів вкладів [46,47]

Період	Фізичні особи		Юридичні особи		Державні організації
	Строкові депозити	Поточні рахунки/рахунки до запитання	Строкові депозити	Поточні рахунки/рахунки до запитання	Поточні/розрахункові рахунки
01/01/2020	99,168	90,827	10,626	39,822	178
01/01/2021	102,374	125,330	14,813	69,935	256
01/01/2022	88,128	141,222	12,487	83,224	242
01/01/2023	88,584	251,748	14,209	116,822	607
30/09/2023	71,193	298,391	11,083	128,432	845

Статистичні дані показують, що юридичні особи надають перевагу зберіганням коштів на поточних рахунках або рахунках до запитання. З січня 2020 року по вересень 2023 року, обсяг коштів на поточних рахунках юридичних осіб активно зростає, на відміну від строкових депозитів, обсяг коштів на яких залишається стабільно невеликим.

Фізичні особи також переважно зберігають гроші на поточних рахунках, обсяг коштів на яких невідмінно зростає. Збільшення обсягу поточних рахунків та депозитів до запитання пояснюється їхньою привабливістю для клієнтів в умовах нестабільності в країні. Згідно умов таких банківських вкладів, банк має забезпечити доступність вкладених коштів та відсотків на перший запит вкладника. Хоча відсоткова ставка за цими вкладами нижча, ніж за терміновими депозитами, важливо відзначити, що такі вклади є нестабільними ресурсами, оскільки вони повинні бути доступні для видачі на вимогу клієнта. Це обмежує можливість використання їх банком для кредитних та інвестиційних операцій (рис.2.11).

Водночас банку важливо враховувати, що збільшення вкладів на вимогу, які є найбільш дешевим джерелом ресурсів, що сприяє підвищенню прибутковості операцій, але може призвести до послаблення ліквідності. У той же час збільшення строкових вкладів знижує прибутковість операцій, але підвищує ліквідність балансу банку.

Натомість строкові депозити фізичних осіб наразі не користуються особливою популярністю, незважаючи на запроваджені НБУ заходи та підвищення відсоткових ставок.

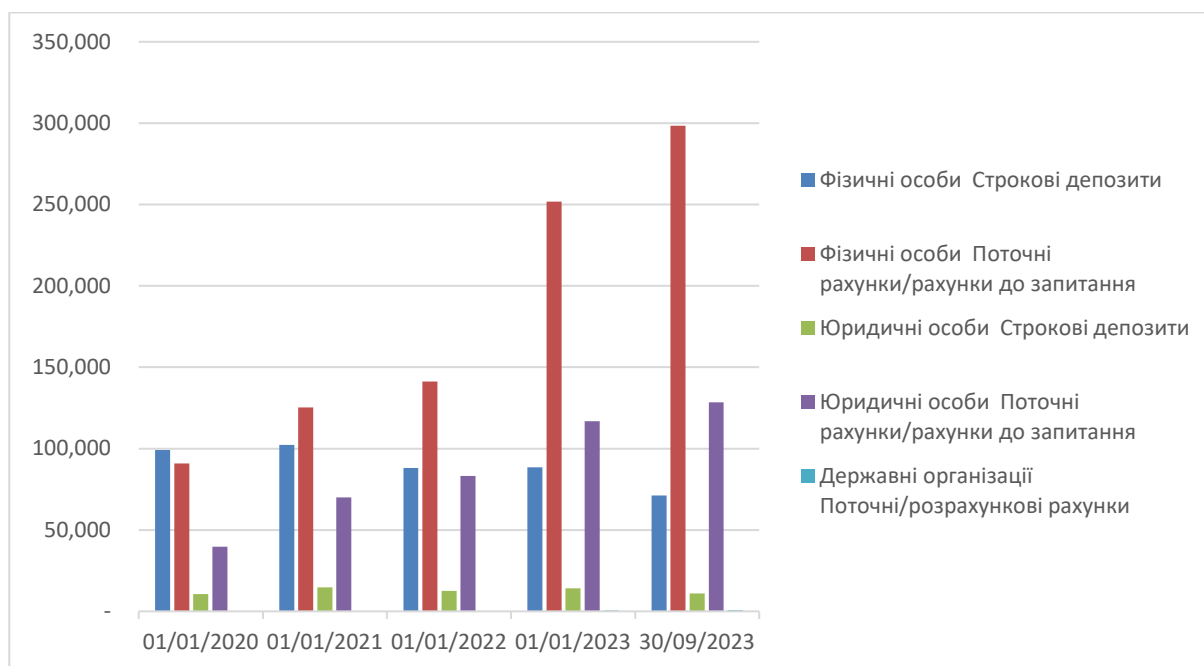

Рисунок 2.11- Динаміка коштів фізичних осіб [47]

Кількість вкладників-фізичних осіб з кожним роком стабільно збільшується, проте незначними темпами: з 2020 року приріст вкладників становив лише 7%.

Структура депозитів у розрізі валют (табл.2.8) показує, що депозитів фізичних осіб в іноземній валюті також стабільно збільшується, проте їх частка коливається в межах 32-28% від загального обсягу депозитів з тенденцією на зменшення з кожним роком. Причиною цієї динаміки є низькі відсоткові ставки та заходи НБУ щодо дедоларизації економіки.

Таблиця 2.8 - Структура вкладів клієнтів та сума їх можливого відшкодування [46]

Період	Вклади усього				
	кількість вкладників		сума вкладів		сума можливого відшкодування Фондом гарантування вкладів фізичних осіб, млн.грн
	Усього, млн. грн	з них в іноземній валюті, млн.грн	усього, млн.грн	з них в іноземній валюті, млн.грн	
01/01/2020	22,466	4,315	196,790	63,074	143,799
01/01/2021	22,555	4,356	252,743	76,208	179,549
01/01/2022	23,194	3,763	263,568	70,985	186,408
01/01/2023	23,900	4,278	390,583	111,325	390,547
30/09/2023	24,231	4,370	415,364	115,624	415,327

Сума можливого відшкодування Фондом гарантування вкладів фізичних осіб до 2023 становила приблизно 70% від загальної суми вкладів, проте починаючи з 2023 року Фонд гарантування покриває майже 100% вкладів [48], оскільки у жовтні 2022 року набув чинності Закон України №2180-IX «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення стабільності системи гарантування вкладів фізичних осіб», що передбачає на час дії в Україні воєнного стану та протягом трьох місяців після його скасування чи припинення норму про 100% відшкодування коштів за банківськими вкладами.[49]

Розглядаючи структуру та динаміку депозитів населення в гривні (Додаток Д) видно, що найбільша сума вкладів знаходиться у категорії від 10 до 200 000 грн., як і найбільша кількість вкладників. Також помітно зросла кількість вкладників та сума вкладів у категорії понад 600 000 грн., що є цікавою тенденцією під час війни, проте в більшій мірі пояснюється виплатами військовослужбовцям.

Щодо вкладів в іноземній валюті (табл.2.9), то тенденція дуже схожа, проте сума депозитів в категорії понад 600 000 грн домінує над категорією від 10 до 200 000 грн.

Таблиця 2.9 - Розподіл вкладів фізичних осіб в іноземній валюті по обсягу
[46]

Період	По діапазонах вклади в іноземній валюті									
	до 10 грн		від 10 до 200 000 грн		від 200 000 до 400 000 грн		від 400 000 до 600 000 грн		понад 600 000 грн	
	кількіс ть	сума вкладі в, млн. грн	кількіс ть	сума вкладі в, млн. грн	кількіс ть	сума вкладі в, млн. грн	кількіс ть	сума вкладі в, млн. грн	кількіс ть	сума вкладі в, млн. грн
01.01.20	2,645,393	2,107	1,518,530	12,495	82,640	11,777	49,989	14,894	18,233	23,906
01.01.21	2,575,338	2,163	1,609,154	12,510	83,605	12,069	62,330	18,665	25,579	32,962
01.01.22	2,019,519	2,297	1,663,457	22,252	46,766	12,902	13,963	6,790	19,310	29,038
01.01.23	2,251,316	2,312	1,904,619	30,172	69,413	19,695	20,368	9,921	32,415	51,533
30.09.23	2,438,615	2,283	1,801,367	28,370	70,396	20,133	23,713	11,542	35,964	55,576

Таким чином можна стверджувати, що клієнти-фізичні особи обирають вклади в іноземній валюті для зберігання значних заощаджень, що може свідчити про недовіру до стабільності національної валюти.

Найбільша кількість вкладників як у національній, так і в іноземній валюті знаходяться в категорії до 10 грн, проте це несуттєві суми, які включають в себе залишки на переважно неактивних рахунках.

2.3 Аналіз депозитарної політики ПриватБанку

Депозитарна політика є важливим інструментом для банку, який спрямований на забезпечення його стійкості та надійності. Наразі в законах України не визначено єдиного тлумачення, проте аналізуючи підходи різних науковців щодо цього терміну, можна зробити висновок, що депозитарна політика банку- це набір стратегій, процедур та правил, які визначають, як банк працює з приватними та корпоративними депозитами. Ця політика включає в себе умови приваблення ресурсів, процедури ризик-менеджменту та стратегії використання цих ресурсів для надання депозитів та інших фінансових послуг. Фактично депозитарна політика банку визначає, як банк зберігає та інвестує кошти своїх клієнтів. [50,51]

Документ, який стосується депозитної політики, називається меморандумом, він є конфіденційним, не має стандартної форми та розробляється щорічно радою банку. Меморандум депозитної політики має за мету визначати граничні розміри депозитної бази, її місце в ресурсному потенціалі банку та методи її реалізації. Його розробка враховує основні принципи: максимізація прибутку, підтримка ліквідності та гнучкість політики відповідно до потреб клієнтів.

ПриватБанк не є виключенням та не публікує цій документ в відкритих джерелах, проте зазвичай процес розробки меморандуму депозитної політики включає *чотири ключові етапи*: визначення позицій на ринку, формулювання мети та завдань, розробка моделі поведінки банку, а також розробка програми розвитку.[53]

Рівень процентної ставки по депозитам є одним з факторів, що формують попит на залучення вкладів населення. Для встановлення адекватного рівня процентної ставки мають бути враховані фактори макро- і мікроекономічного характеру. Ці фактори зумовлюють можливості покриття витрат комерційного

банку, отримання ним прибутку, а також управління ризиками за проведення відповідних операцій.

До основних зовнішніх факторів можна віднести політичну та загальноекономічну ситуацію, монетарну політику центрального банку, рівень конкуренції на банківському ринку, ситуацію на грошовому і кредитно-депозитному ринку, рівень державного регулювання, інфляцію, попит на банківські послуги з боку суб'єктів господарювання та ін.

До основних внутрішніх факторів можна віднести якість і новизну банківських продуктів, рівень прийнятих ризиків, якість реклами, орієнтацію на певні сегменти банківського ринку, репутацію і авторитет банку на національному ринку тощо.

Динаміка процентних ставок ПриватБанку в гривнях та доларах США для вкладів протягом 2020-2023 років свідчить про значні зміни в депозитній політиці банку (рис. 2.12).

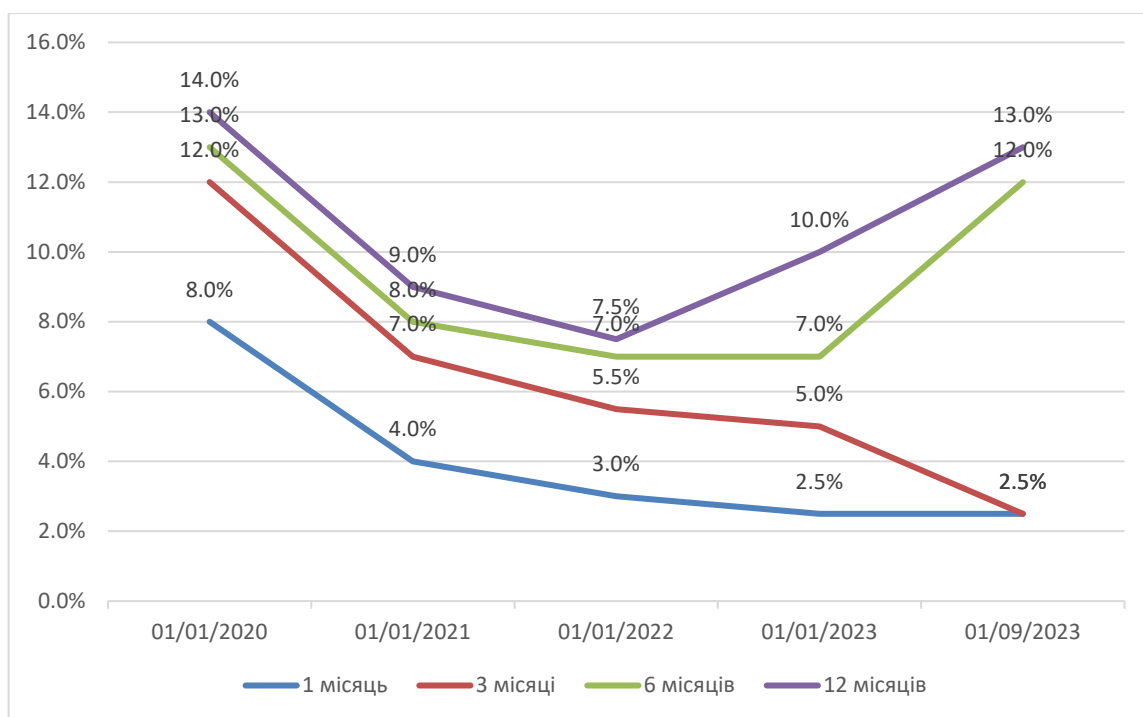

Рисунок 2.12 - Динаміка процентних ставок ПриватБанку в гривнях для вкладів на суму 100 тис. грн протягом 2020 – 2023 років, % річних [54]

У 2020 році ПриватБанк встановлював відносно високі відсоткові ставки на гривневі депозити для різних строків, які варіювалися від 8.0% для 1-місячних

депозитів до 14.0% для 12-місячних депозитів. Наприклад, ставка на 12-місячний депозит складала 14%, що було доволі високим показником та стимулювало клієнтів до розміщення своїх заощаджень в банку. Проте, в 2021 році ПриватБанк суттєво знизив відсоткові ставки на гривневі депозити до 4.0% на 1-місячні депозити та до 9.0% на 12-місячні депозити. Ця динаміка пов'язана зі відносною стабілізацією фінансового ринку та змінами в банківській політиці для залучення депозитів.

З початком війни, можна спостерігати збільшення гривневих депозитних ставок для строкових депозитів: ставка на 12-місячний гривневий депозит зросла з 7,5% у січні 2023 року до 10% у вересні 2023 року. Таким чином можна зробити висновок, що депозитна політика ПриватБанку з 2022 року була націлена на залучення довгострокових вкладів клієнтів.

У контексті військового вторгнення та фінансової нестабільності, ПриватБанк не зацікавлений в залученні доларових депозитів, що є результатом заходів НБУ, спрямованих на підтримку національної валюти та забезпечення фінансової стабільності через зниження відсоткових ставок на валютні депозити. З 2022 року, ставки на доларові депозити в ПриватБанку залишаються мінімальними та абсолютно не змінюються (рис.2.13).

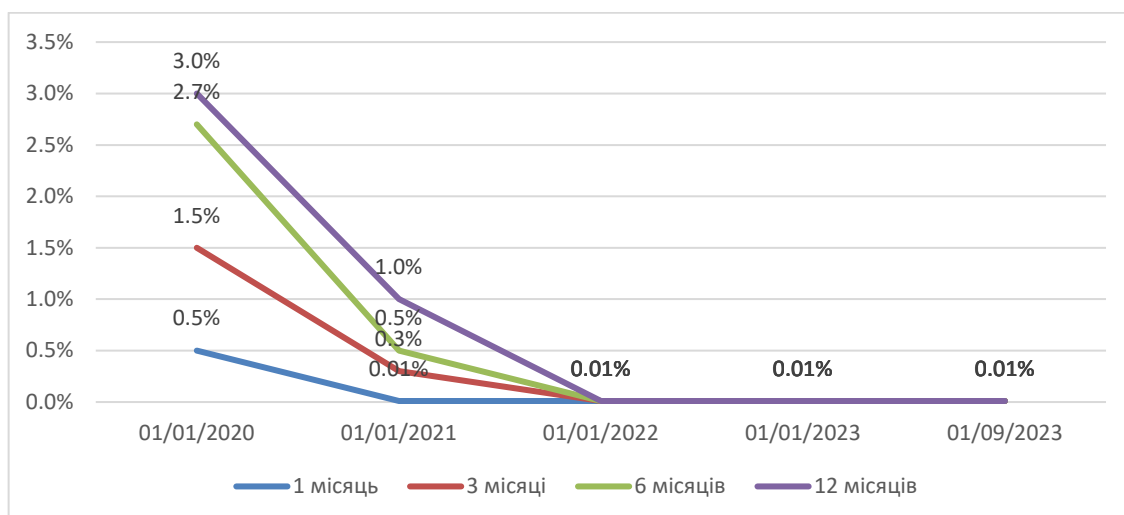

Рисунок 2.13 - Динаміка процентних ставок ПриватБанку в доларах США для вкладів на суму 5 тис. дол. США протягом 2020 – 2023 років, % річних [54]

Депозитні програми є невід'ємною частиною діяльності будь-якого комерційного банку та мають суттєвий вплив на його фінансовий стан та здатність надавати фінансові послуги клієнтам. ПриватБанк, один з найбільших комерційних банків в Україні, має давню історію та об'ємний портфель клієнтів. Для ефективного ведення своєї діяльності та залучення фінансових ресурсів банк впроваджує різноманітні депозитні програми, які наведені на табл. 2.10.

Таблиця 2.10 - Розподіл коштів клієнтів в розрізі видів вкладів [54]

Вклади захищені Фондом гарантування вкладів фізичних осіб	Ставки (% річних) закладами						
	✓ з можливістю дострокового закриття рахунку + без можливості дострокового закриття рахунку						
	Строк, міс.	гривня		долар		євро	
		✓	+	✓	+	✓	+
«Стандарт» краща % ставка закладами % - щомісячно на картку або капіталізація Лідер продажів	18 та 24	-	13.0	-	-	-	-
	10 - 12	10.5	13.0	0.1	0.1	0.1	0.1
	6 - 9	9.5	12.0	0.1	0.1	0.1	0.1
	4 та 5	8.5	14.0	0.1	0.1	0.1	0.1
	3	2.5	2.5	0.1	0.1	0.1	0.1
	1 та 2	2.5	-	0.1	-	-	-
«Капітал» захистить гривневі заощадження у разі подорожчання долара % - щомісячна капіталізація	6, 12	-	-	-	0.1	-	-
«Джуніор» заощадження на майбутнє дитини % - в кінці строку капіталізація	12	11.5	-	0.1	-	0.1	-
«Слава Героям» спеціальний вклад для героїчних захисників і захисниць України	12	14.0	-	-	-	-	-
«Приват-вклад» вільне поповнення та зняття коштів у будь-який день після дати відкриття вкладу % - щомісячно на картку	12	2.5	-	0.1	-	0.1	-
Послуга «Скарбничка» простий сервіс накопичень, зручні варіанти поповнення з картки, % - в кінці строку капіталізація	12	10.5	-	-	-	-	-

Серед найбільш вигідних депозитних програм ПриватБанк пропонує вклад «Слава Героям» - з ставкою 14% річних, терміном 1 рік та з можливістю зняття

всієї чи частини суми вкладу без закриття рахунку та проценти по якому нараховуються з урахуванням щоденного залишку коштів на вкладі і щомісяця виплачуються на картку для виплат клієнта у ПриватБанку. Проте оформити цей вклад можуть лише військовослужбовці, які отримують від держави цільові виплати по зарплатних проектах в ПриватБанку, після отримання військовослужбовцем першої цільової виплати.

Також ПриватБанк пропонує вигідні умови по вкладу «Стандарт»: 14% річних для вкладу строком на 4 та 5 місяців у гривні, але без можливості дострокового закриття рахунку.[54] Наразі така ставка по депозитам є найнижчою серед інших банків-конкурентів з такими самими умовами: О.Банк пропонує 16%, Банк Клиринговий Дім – 14.7%, Глобус Банк – 14.5%. Проте, така ставка все одно залишається дуже вигідною для клієнтів, враховуючи той факт, що ПриватБанк має найкращий рейтинг Мінфіна серед конкурентів- 3.91 із 5. [55]

Отже, базуючись на аналізі залучених ресурсів ПриватБанку, можна зробити висновок, що депозитна політика ПриватБанку на 2023 рік має такі особливості:

Визначення позицій на ринку: Протягом останніх років, ПриватБанк підтримував відносно високі ставки на гривневі депозити, що сприяло залученню клієнтів. Однак, стратегічно реагуючи на зміни на ринку, банк адаптував свої ставки, знижуючи їх у 2021 році у зв'язку із стабілізацією ринку. В умовах військових подій спостерігалось зростання відсоткових ставок на гривневі депозити для стимулювання довгострокових вкладів. Незважаючи на це, у контексті доларових депозитів банк приймає консервативну позицію. З початку 2022 року, ставки на доларові депозити залишаються мінімальними, відображаючи відсутність інтересу банку у залученні таких вкладів. Це рішення впливає з стратегії Національного банку України й спрямоване на підтримку національної валюти та фінансової стабільності.

ПриватБанк також регулярно розширює свою лінійку депозитних програм, які варіюються за умовами та доступністю. Найбільш вигідні пропозиції, такі як

вклад «Слава Героям» та вклад «Стандарт», відображають стратегічний підхід банку до приваблення клієнтів. Цей комплексний підхід до депозитної політики та швидне реагування на зміни на ринку підтверджують позицію ПриватБанку як ключового учасника фінансового сектору, що забезпечує стабільність та різноманіття фінансових послуг для своїх клієнтів.

Формулювання мети та завдань: Мета депозитної політики ПриватБанку полягає у створенні стійкої та надійної фінансової основи шляхом залучення довгострокових гривневих депозитів та збереженні конкурентоспроможності в умовах змін на ринку та геополітичної нестабільності. Ця стратегія передбачає максимальне зменшення фінансових ризиків шляхом приваблення довгострокових вкладень в національній валюті та збереження ліквідності банку, щоб ефективно реагувати на зміни в попиті на фінансові послуги.

Основні завдання включають стимулювання вкладів у гривнях шляхом високих відсоткових ставок, адаптацію ставок на фоні геополітичних подій та економічних змін. Крім того, стратегічне управління доларовими вкладами з відсутністю зацікавленості у їх активному залученні є важливим аспектом депозитної політики. Важливою метою є також розвиток та оптимізація депозитних програм, що включають вигідні пропозиції для різних сегментів клієнтів, включаючи спеціальні умови для військовослужбовців та неповнолітніх осіб та підтримку стабільності та розвитку банку в цілому.

Розробка моделі поведінки банку: модель поведінки ПриватБанку базується на комплексному аналізі та стратегічному управлінні, яке орієнтується на динамічність фінансового ринку та змінність потреб клієнтів. Ця модель визначається кількома ключовими аспектами, враховуючи структуру вкладів, попит на фінансові послуги та реакцію на глобальні та локальні економічні та політичні події.

По-перше, модель враховує структуру вкладів, реагуючи на зміни у відсоткових ставках. Забезпечення стабільності та приваблення вкладників вимагає гнучкості в управлінні ставками, щоб адаптуватися до змін у фінансовому

середовищі. Динамічні зміни в останні роки свідчать про готовність банку реагувати на зміни в економічній та політичній ситуації.

По-друге, модель враховує попит на фінансові послуги. ПриватБанк створює різноманітні депозитні програми, спрямовані на задоволення потреб різних клієнтських груп, що демонструє спрямованість на конкретні сегменти ринку та потреби клієнтів.

По-третє, модель реагує на глобальні та локальні події, такі як економічні зміни в умовах військового стану. Зростання відсоткових ставок на гривневі депозити у зв'язку з війною свідчить про готовність банку приймати стратегічні рішення для забезпечення фінансової стійкості в невпевнених умовах. Остаточо, модель поведінки банку визначається динамікою ринку, потребами клієнтів та стратегічними рішеннями, спрямованими на збалансоване управління ризиками та забезпечення фінансової стійкості. Ця модель дозволяє банку гнучко реагувати на зміни та виробляти стратегії, які сприяють якості фінансових послуг та задоволенню потреб клієнтів.

Розробка програми розвитку: програма розвитку ПриватБанку базується на стратегічному плануванні, яке охоплює кілька ключових напрямків для забезпечення стійкості, конкурентоспроможності та інноваційності у фінансовому секторі. Основним аспектом можна вважати розвиток і вдосконалення продуктів і послуг з врахуванням різних клієнтських потреб, а також створення інноваційних фінансових рішень, які відповідають сучасним технологічним вимогам.

Крім цього важливим напрямком розвитку є технологічна трансформація. ПриватБанк активно впроваджує цифрові технології та розвиває онлайн-сервіси, що спрощує доступ клієнтів до банківських послуг та підвищує ефективність внутрішніх процесів.

Також програма розвитку фокусується на розвитку персоналу та корпоративної культури. Інвестування в навчання та розвиток співробітників, створення стимулюючої та інноваційної робочої атмосфери є ключовими для підтримання професійного росту та ефективної командної роботи. Крім того,

програма розвитку орієнтована на створення партнерства з іншими установами та розвиток спільних проєктів, що дозволяє ПриватБанку розширювати свої можливості та послуги.

Остаточо можна зробити висновок, що програма розвитку ПриватБанку ставить за мету забезпечити стратегічний розвиток в усіх сферах його діяльності. Вона спрямована на збереження лідерства на ринку, створення стійкого підґрунтя для фінансової стабільності та відповідь на зміни в умовах глобальної економіки та технологічних інновацій.

ПриватБанк, як один з найбільших комерційних банків в Україні, має свої власні особливості управління залученими ресурсами. Банк розвиває стратегії для роботи як з роздрібними клієнтами, так і з корпоративними клієнтами, пропонуючи різноманітні депозитні продукти та інвестиційні можливості.

ПриватБанк активно впроваджує інноваційні технології в свою діяльність, що дозволяє залучати ресурси через онлайн-канали та зменшувати витрати на обслуговування клієнтів. Банк також враховує макроекономічні та політичні ризики при розробці своєї депозитарної політики та стратегій управління ресурсами.

Розділ 3 ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ЗАЛУЧЕНИМИ РЕСУРСАМИ БАНКУ

3.1 Вплив макроекономічних чинників на управління залученими ресурсами банку

З початком війни, Україна та банківська система зіткнулись з численними викликами. З першого дня повномасштабного вторгнення росії, НБУ приділив особливу увагу подоланню панічних настроїв серед населення, збереженню довіри до банківської системи та стабільності у фінансовій сфері. Головні рішення регулятора в цей непростий період були спрямовані на забезпечення безперебійної роботи банківської системи, стримування девальвації національної валюти та запобігання відтоку капіталу за кордон. Національний банк вживав заходів і в фінансовій сфері для боротьби з ворожим впливом, і в гуманітарних аспектах, полегшуючи можливість здійснення благодійних внесків для Збройних Сил та гуманітарних потреб України [56].

Одними з основних заходів, що були впроваджені НБУ з початком війни були:

- Підвищення облікової ставки
- Зміна нормативів обов'язкового резервування
- Відмова від таргетування інфляції та використання ключової ставки як основного інструменту монетарної політики для зниження інфляції
- Фіксація валютного курсу
- Тимчасова зупинка роботи валютного ринку
- Тимчасова заборона на зняття крупних сум готівки
- Заборона на видачу готівкових коштів з рахунків клієнтів в іноземній валюті.

Ці заходи, окрім іншого, були націлені на спонукання банків залучати кошти населення на гривневі строкові депозити для збереження ліквідності. Частина банків вигідно активізували роботу з вкладниками та посилили

маркетингові зусилля, а також підвищувати ставки за строковими депозитами в гривні, що призвело до збільшення попиту населення.

Одним із факторів впливу на управління депозитами є макроекономічна ситуація. Макроекономічні фактори, такі як інфляція, облікова ставка, рівень ВВП тощо, визначають стратегії та рішення фінансових установ. У цьому контексті визначення впливу макроекономічних чинників на управління залученими ресурсами стає невід'ємною складовою аналізу ефективності депозитної політики банку.[57]

Під час дослідження було обрано кореляційний підхід, оскільки він дозволяє виявити ступінь взаємозв'язку між різними змінними та дає змогу визначити, від яких макроекономічних факторів відслідковується найбільша залежність загального обсягу депозитів та відсоткових ставок по ним. Обрання кореляційного підходу також обумовлене потребою врахування великої кількості факторів, які впливають на банківський сектор.

У процесі дослідження було обрано наступні макроекономічні фактори:

- Базовий індекс споживчих цін (БІСЦ),
- Номінальний валовий внутрішній продукт (НВВП),
- Реальний валовий внутрішній продукт (РВВП),
- Грошовий агрегат М0 (М0),
- Середня місячна заробітна плата (СМЗП),
- Облікова ставка НБУ (ОС НБУ),

У процесі дослідження визначався вплив цих факторів на

- Загальний обсяг залучених депозитів (ЗОЗД),
- Середня відсоткова ставка на депозити на 3 місяці (Сер. ставка 3 міс.),
- Середня відсоткова ставка на депозити на 6 місяців (Сер. ставка 6 міс.),
- Середня відсоткова ставка на депозити на 9 місяців (Сер. ставка 3 міс.),
- Середня відсоткова ставка на депозити на 12 місяців, Сер. ставка 12 міс.).

У контексті вибору макроекономічних факторів для аналізу депозитної політики банку, базовий індекс споживчих цін (БІСЦ) визначає рівень інфляції,

який впливає на реальний покупну спроможність населення та його рішення щодо розміщення грошових коштів. Зростання інфляції стимулює попит на вклади, оскільки люди шукають способи збереження вартості своїх грошей. З іншого боку, висока інфляція може призвести до певної обережності, оскільки інвестори можуть шукати більш вигідні інвестиційні можливості.

ВВП є важливим показником економічного розвитку. Його зростання вказує на збільшення можливостей для банків у привабленні депозитів, оскільки населення та підприємства можуть мати більше засобів для збереження та розміщення грошових коштів. Також він дозволяє зрозуміти реальний обсяг економічного зростання чи спаду. Цей показник важливий для банків, оскільки може мати значний вплив на загальний попит на банківські послуги.

Грошовий агрегат M0 відображає обсяг грошових коштів в обігу. Високий рівень M0 вказує на велику доступність готівки, що може підштовхнути банк до стимулювання попиту на депозитні продукти.

Середня місячна заробітна плата (СМЗП) є показником фінансового стану населення. Збільшення рівня зарплати за умови низьких темпів інфляції дає можливість банку залучити більше ресурсів, оскільки населення має більше вільних коштів для збереження.

Облікова ставка НБУ (ОС НБУ) визначає вартість кредитів та відповідно має вплив на депозитну політику банку. Зазвичай підвищення облікової ставки збільшує відсоткові ставки за депозитами, приваблюючи вкладників.

Для побудови кореляції між депозитами та макроекономічними факторами використовувались статистичні дані за період 2018 - вересень 2023 рр (табл.3.1). Враховуючи факт відсутності поміжних статистичних даних за 2023 рік для деяких показників, а саме ВВП та індексу споживчих цін (інфляції), для розрахунку були використані приблизні значення згідно прогнозів НБУ. [58]

Таблиця 3.1 - Статистичні значення макроекономічних показників [59,60,61]

Показник/рік	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Базовий індекс споживчих цін, %	108.7%	103.9%	104.5%	107.9%	122.6%	104.6%

Продовження таблиці 3.1

Номінальний валовий внутрішній продукт, млн. грн.	3558706	3974564	4194102	5459574	5191028	5295368
Реальний валовий внутрішній продукт, млн. грн.	3083409	3675728	3818456	4363582	3865780	4176859
Грошовий агрегат М0, млн. грн.	363629	384366	516085	581011	666073	683027
Середня місячна заробітна плата, грн.	7711	9223	10727	12337	14577	18261
Облікова ставка НБУ, %	16%	18%	11%	6%	10%	25%
Загальний обсяг залучених депозитів, млн. грн.	932967	1071666	1348130	1503909	1893851	2153484
Середня відсоткова ставка на депозити на 3 місяці, %	14%	15%	10%	7%	9%	13%
Середня відсоткова ставка на депозити на 6 місяців, %	15%	15%	10%	8%	9%	14%
Середня відсоткова ставка на депозити на 9 місяців, %	14%	16%	10%	8%	9%	13%
Середня відсоткова ставка на депозити на 12 місяців, %	15%	16%	10%	8%	10%	14%

Враховуючи, що макроекономічні показники є комплексними та взаємозалежними, і їх вплив на банківську діяльність важко визначити без застосування наукових методів аналізу. Кореляційний підхід дозволяє виявити, які саме фактори мають найбільший вплив, та визначити напрямок цього впливу (Додаток М).

Результати дослідження вказують на тісний взаємозв'язок між загальним обсягом депозитів та ВВП, грошовим агрегатом М0, середньою місячною заробітною платою. Виступаючи як загальний індикатор економічного розвитку країни, зростання ВВП на протязі аналізованого періоду супроводжувало збільшення доходів населення, більші можливості для підприємств та, як результат, збільшенні вільних фінансових ресурсів, які вкладаються у банки у вигляді депозитів. Зростання середньомісячної заробітної плати вказує на підвищення споживчих можливості, тобто збільшення доходів стимулює людей до збереження частини цих доходів у вигляді депозитів у банках, особливо якщо банки пропонують привабливі умови депозитних вкладень.

Натомість коливання депозитних ставок не мало впливу на загальний обсяг залучених коштів. Не дивлячись на те, що 2021-початок 2022 років відзначились

зниженням позичкових відсотків, тенденція до зростання загального обсягу залучених ресурсів була стабільною.

З точки зору депозитних ставок, найбільш тісна кореляція відслідковується у порівнянні обліковою ставкою НБУ. Облікова ставка має вагому роль у формуванні загального рівня процентних ставок у фінансовій системі. Вона є одним з основних факторів, які визначають вартість грошових ресурсів для банків та інших фінансових установ. Крім цього відповідно до зміни облікової ставки посилюється конкурентний тиск за залучення ресурсів не тільки у внутрішньому ринковому сегменті, але й на міжбанківському ринку.

Кореляція між загальним обсягом залучених депозитів та обліковою ставкою НБУ є не надто тісною. Це пояснюється тим, що сама по собі облікова ставка ніяк не впливає на рішення клієнтів вкладати свої кошти на депозити, впливає стратегія банку як відповідь на підвищення ОС. Деякі банки можуть користуватися іншими джерелами фінансування, такими як валютні позики, емісія цінних паперів або міжбанківські кредити. Облікова ставка, яка контролює ліквідність банків через регулювання відсоткових ставок, може втратити свою ключову роль у залученні депозитів, особливо в умовах великої конкуренції на фінансовому ринку. Банки можуть шукати більше конкурентоспроможні та різноманітні джерела фінансування, а не обмежуватися тільки депозитами клієнтів. Крім цього за умови високої облікової ставки попит на кредити може зменшитися, що призводить до меншого попиту на депозити для подальшого кредитування. Банки можуть відмовлятися від залучення великих обсягів депозитів, оскільки ринок кредитів менш активний через високу вартість кредитів.

Фактично, у випадку, якщо банк у відповідь на підвищення облікової ставки вирішить не підвищувати ставки по депозитам, це призведе до падіння обсягу залучених ресурсів, оскільки в умовах конкуренції для клієнта вклад в інший банк буде більш вигідним.

Отже, з проведеного дослідження випливає, що найбільш визначальними загальними макроекономічними факторами, які суттєво впливають на управління

залученими ресурсами банку, є рівень ВВП та облікова ставка. Ці два показники виявилися ключовими визначниками обсягу залучених депозитів та відсоткових ставок на них.

3.2 Рекомендації щодо управління залученими ресурсами банку

В банківській практиці застосовуються два основні методи управління залученими коштами: *цінові та нецінові методи*.

Суть цінових методів полягає у використанні відсоткової ставки за депозитами як основного інструменту для привертання грошових ресурсів фізичних та юридичних осіб. Банки встановлюють диференційовані депозитні ставки залежно від виду депозитного рахунка, строку розміщення коштів на депозиті та суми вкладів. Ці ставки відображають ринкову вартість зацікавлених сторін у залученні коштів. Підвищення пропонованої банком депозитної ставки дозволяє залучити додаткові ресурси, оскільки це стає більш привабливим для вкладників. Навпаки, в разі наявності великого обсягу ресурсів та обмеженого набору прибуткових можливостей для їх розміщення, банк може зберігати чи навіть знижувати депозитні ставки. Ціноутворення за депозитними зобов'язаннями базується на аналізі співвідношення між депозитною ставкою та витратами банку на обслуговування різних видів депозитів.

Нецінові методи управління залученими коштами банку полягають у застосуванні різноманітних прийомів для заохочення клієнтів, які не обов'язково пов'язані зі зміною рівня депозитних ставок. До таких прийомів належать:

- Клієнтська реклама та програми лояльності: Запуск програм лояльності для клієнтів, які використовують багато банківських послуг, стимулює їх до збільшення залучених коштів. Розробка персоналізованих пропозицій для таких клієнтів також є ефективним способом привернення уваги вкладників.

- Поліпшення технологічного інтерфейсу: Адаптація мобільних додатків та онлайн-сервісів у зручний для клієнта вигляд дозволяє їм легше контролювати та керувати своїми рахунками. Це робить банк більш привабливим для нових клієнтів та дозволяє не втрачати старих.
- Розширення мережі банкоматів та філій: Збільшення кількості банкоматів та філій у зручних місцях полегшує доступ клієнтів до своїх коштів, а відкриття філій банку в менш населених регіонах підвищує досяжність банку та привертає увагу нових клієнтів.
- Розвиток різноманітних онлайн-та оффлайн-послуг: Пропозиція різних фінансових послуг, таких як страхування, інвестиції, консультації, робить банк більш привабливим для клієнтів, які шукають комплексне обслуговування.
- Здійснення громадських ініціатив: Проведення подій, які підтримують місцеву спільноту або вирішують соціальні проблеми, сприяє позитивному сприйняттю банку та залученню нових клієнтів.
- Інноваційні технології та безпека: Забезпечення високого рівня кібербезпеки та застосування інноваційних технологій підвищує довіру клієнтів до банку та приваблює нових вкладників.
- Співпраця з іншими установами: Співпраця з іншими банками, фінансовими установами чи неприбутковими організаціями для вирішення глобальних проблем чи надання благодійних послуг є привабливим для клієнтів.
- Освітні ініціативи: Надання безкоштовних освітніх ресурсів для клієнтів щодо фінансової грамотності, інвестування та планування майбутнього залучає клієнтів, які цікавляться розвитком фінансових знань.

Застосування нецінових методів супроводжується певними витратами, і вибір між ціновими та неціновими методами управління залученими коштами вимагає аналізу витрат, пов'язаних з кожним методом та їхнього потенційного впливу на прибутковість та стабільність банку.

Загалом вибір методу управління залученими коштами залежить від багатьох чинників, таких як ринкова кон'юнктура, конкуренція, стратегія банку,

потреби клієнтів та ефективність витрат. Основний принцип ефективності полягає в тому, щоб досягти оптимального балансу між ціною та якістю обслуговування, задовольняючи потреби клієнтів та забезпечуючи стабільність та прибутковість банку.

Отже, для покращення управління залученими ресурсами банками сформовані наступні рекомендації, які спираються на найкращі практики та беруть до уваги основні проблеми і виклики, з якими стикаються банки у процесі залучення депозитів:

1. Підвищення рівня довіри населення до банків:
 - Активне залучення громадськості до інформування про послуги та фінансові можливості банку.
 - Здійснення прозорої комунікації та надання відповідей на запитання клієнтів.
2. Посилення контролю банку над депозитними операціями:
 - Впровадження ефективних систем моніторингу та аналізу депозитних операцій.
 - Розробка програм для стимулювання довгострокових депозитів та інших продуктів.
3. Зменшення ризику втрати ліквідності:
 - Розробка більш гнучких стратегій щодо розміщення коштів на ринку.
 - Використання стрес-тестування для прогнозування ризиків та втрат ліквідності.
4. Поліпшення депозитарної політики:
 - Адаптація політики до змін в економічному середовищі.
 - Введення більш гнучких та привабливих умов для вкладників.
5. Мінімізація тінізації та доларизації економіки:
 - Активна робота із залученням коштів в національній валюті.
 - Розробка продуктів для різних категорій клієнтів з урахуванням їхніх фінансових потреб.
6. Покращення фінансової грамотності клієнтів:
 - Організація фінансових освітніх програм та консультацій для клієнтів.

- Забезпечення доступу до інформаційних ресурсів про фінансові можливості та ризики.

7. Збільшення свідомості про банківські ризики:

- Вдосконалення процесу інформування клієнтів про можливі ризики та інвестиційні рішення.

- Забезпечення доступу до докладних інформаційних матеріалів.

8. Активне застосування маркетингової політики:

- Розробка та впровадження інноваційних маркетингових стратегій для залучення нових вкладників.

- Підвищення свідомості клієнтів про послуги та переваги банку.

9. Розвиток супутніх послуг при розміщенні депозитів:

- Розширення спектру супутніх послуг, таких як страхування, інвестиції та кредитні продукти для вкладників.

- Забезпечення інтегрованого підходу до обслуговування клієнтів.

Зазначені рекомендації є загальними орієнтирами для банків, і їх впровадження повинно враховувати конкретні особливості кожного банку та його ринкову позицію. Персоналізований підхід до управління залученими ресурсами допоможе банкам покращити ефективність та забезпечити стабільність в умовах мінливого фінансового середовища.

ВИСНОВКИ

Україна, перебуваючи в умовах військового часу, зазнає істотних трансформацій у фінансовому середовищі, що істотно впливає на діяльність банківського сектору. У таких складних умовах, ефективне управління залученими ресурсами набуває надзвичайної важливості, оскільки ці ресурси становлять основне джерело фінансування для більшості банків. Здатність банківських установ ефективно керувати залученими ресурсами в умовах невизначеності стає критичною для їхньої стійкості та успішного функціонування, дозволяючи передбачати ризики та забезпечувати фінансову стабільність.

В ході аналізу ресурсної бази банків України та її ключових складових було визначено, що залучені ресурси відіграють вирішальну роль у забезпеченні стабільності та ефективності банківських установ. Вони є необхідним елементом для забезпечення ліквідності, розширення активів, надання кредитів та фінансових послуг, інвестування та зменшення ризиків. Різноманітність форм залучених ресурсів надає банкам можливість адаптації до потреб різних клієнтських груп та умов фінансового ринку.

Крім цього були розглянуті основні ризики, пов'язані з управлінням залученими ресурсами банку, такі як ризик ліквідності, процентний ризик та кредитний ризик. Для підтримки оптимального співвідношення ризиків та доходності застосовуються принципи, такі як принцип доходності, мінімізації ризику, ліквідності та диверсифікації. Визначено, що банки використовують різні підходи, такі як формування стратегії розвитку, встановлення лімітів концентрації активів, використання власної системи визначення кредитного рейтингу та інші, для визначення прийняттого співвідношення доходності та ризиків.

У процесі аналізу структури ресурсної бази були виявлені тенденції щодо використання залучених коштів як джерела формування банківських ресурсів, оскільки що залучення коштів від фізичних та юридичних осіб є менш витратним способом формування ресурсної бази порівняно з позиками в інших комерційних

банків та НБУ. Також наявна тенденція до систематичного збільшення частки коштів клієнтів в загальному обсязі зобов'язань банків України та проаналізовано розподіл цих коштів в розрізі категорій клієнтів, виявлено що станом на вересень 2023 року частка суб'єктів господарювання незначно домінує. Аналіз структури коштів в розрізі категорій валют показав, що з кожним роком частка коштів в іноземних валютах помірно знижується, що в тому числі є результатом впливу заходів НБУ щодо дедоларизації економіки. Аналіз розподілу депозитів за строками погашення в свою чергу вказує на перевагу короткострокових вкладів, що може впливати на фінансову стабільність банківської системи. У контексті макроекономічних викликів та заходів НБУ, було проаналізовано вплив облікової ставки та норми обов'язкових резервів на ставки по депозитам, визначивши значну кореляцію між ними.

На підставі проведеного аналізу залучення коштів та управління залученими ресурсами ПриватБанку можна визначити основні тенденції та стратегії функціонування банку на фінансовому ринку України. Результати дослідження вказують на те, що фізичні особи становлять ключову категорію клієнтів для ПриватБанку. Зокрема, спостерігається постійний ріст обсягу коштів, збережених на поточних рахунках, що свідчить про високий рівень довіри фізичних осіб до банку.

Важливо відзначити, що дивлячись на введені Національним банком України заходи та підвищення відсоткових ставок, строкові депозити фізичних осіб залишаються менш популярними. Ця динаміка пов'язана з рядом факторів, таких як загальна економічна нестабільність та певні ризики, пов'язані зі змінами в фінансовому середовищі.

Детальний аналіз депозитної політики ПриватБанку підтвердив тенденцію до підвищення відсоткових ставок в гривнях, одночасно зі зниженням рівня ставок в іноземній валюті. Це визначено впливом заходів НБУ, зокрема, підвищення облікової ставки та норм резервування. Крім цього, в контексті геополітичних подій та фінансових турбулентностей, можна зробити висновок, що ПриватБанк

утримує мінімальні ставки на доларові депозити з 2022 року, враховуючи стратегічні вимоги національної фінансової стабільності.

Оцінка основних умов депозитів ПриватБанку вказує на їхню вигідність для клієнтів. Разом із зростаючим попитом на поточні рахунки та відповідними стратегічними рішеннями з управління ресурсами, банк продовжує займати стабільну позицію на ринку та підтримує довіру клієнтів, забезпечуючи їм конкурентні умови для збереження та росту їхніх фінансових активів. Таким чином можна стверджувати, що депозитна політика ПриватБанку є достатньо ефективною.

У контексті дослідження впливу макроекономічних чинників на управління депозитами виявлено, що макроекономічна ситуація має значущий вплив на стратегії та рішення фінансових установ, зокрема на управління залученими ресурсами. Макроекономічні фактори, такі як інфляція, облікова ставка та рівень ВВП, визначають ефективність депозитної політики банку.

Кореляційний підхід, обраний під час дослідження, дозволив виявити тісний зв'язок між загальним обсягом депозитів та такими макроекономічними показниками, як ВВП та середня місячна заробітна плата. Досліджено, що коливання депозитних ставок мають обмежений вплив на загальний обсяг залучених коштів. Навіть при зниженні позичкових відсотків у період з 2021 по початок 2022 року, загальний обсяг депозитів залишався стабільним.

Однак важливо відзначити, що облікова ставка НБУ виявилася ключовим фактором, який визначав депозитні ставки у банку. Кореляція між обліковою ставкою та загальним обсягом депозитів вказує на важливість цього показника у формуванні вартості грошових ресурсів для банків та конкурентного тиску на залучення ресурсів на фінансовому ринку.

Також у процесі роботи були визначені ключові проблеми, що впливають на ефективність управління депозитами. Проведений огляд виявив низку значущих аспектів, серед яких низький рівень довіри населення до банків, обмежений контроль банку над депозитними операціями та широкий спектр інших викликів.

Для вирішення цих проблем висунуті рекомендації: важливим є підвищення рівня довіри населення до банків через активну комунікацію та прозорість діяльності. Посилення контролю банку над депозитними операціями може бути досягнуте за допомогою ефективних систем моніторингу та стимулювання довгострокових депозитів. Рекомендації також охоплюють збільшення фінансової грамотності клієнтів, свідомості про ризики та застосування ефективних методів маркетингової політики.

Отже, можна визначити, що ресурсна база банків є складною та важливою складовою їх функціонування. Залучені ресурси відіграють стратегічну роль у забезпеченні фінансової стабільності та ефективності банківської системи в цілому. Ефективне управління цими ресурсами – це не лише стратегічний вибір, але й необхідність у забезпеченні фінансової стійкості та успішності банку.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Івасів І. Фінансова стійкість банків в умовах високої волатильності ринків // Вісник КНТЕУ, №2 (118), 2018. С. 48-53. URL: [Microsoft Word - Zmist_CTP_1-4 \(knute.edu.ua\)](#) (Дата звернення: 13.09.2023).
2. Вядрова І. М., Волохата В. Є. Економічна сутність та класифікація залучених ресурсів банку. URL: [D--A N A T O L Y-1 Anna-2014-In0008.mdi \(investplan.com.ua\)](#) (Дата звернення: 22.08.2023).
3. Волкова Н. І. Удосконалення управління залученими депозитними ресурсами банку. – 2016. URL: [5.Волкова Н И, ЭиО,2016.pdf \(nupp.edu.ua\)](#) (Дата звернення: 18.07.2023).
4. Данік Н., Ємельянов А. Теоретичні аспекти впливу якості ресурсної бази на фінансову стійкість банку //International Science Journal of Management, Economics & Finance. – 2022. – Т. 1. – №. 5. – С. 10-16. URL: [View of Theoretical aspects of the influence of the quality of the resource base on the financial stability of the bank \(isg-journal.com\)](#) (Дата звернення: 22.08.2023).
5. Аврамчук Л.Д. Необхідність ефективного управління депозитним портфелем банківських установ України. URL: [NEOBHIDNIST_EFEKTIVNOGO_UPRAVLINNA_DEPOZITNIM_PORT.pdf](#)
6. Шевченко Р. І. Банківські операції. URL: [Шевченко-Р.І.-Банківські-операції.-2000.pdf \(mdpu.org.ua\)](#). (Дата звернення: 22.08.2023).
7. Мороз А. М., Савлук М. І. Банківські операції: підручник //К.: КНЕУ. – 2002.
8. Михайловська І.М., Ларіонова К.Л. Гроші та кредит. URL: [Гроші та кредит Михайловська І.М..pdf \(kpdi.edu.ua\)](#) (Дата звернення: 11.09.2023).
9. Мингазієва Е.В. Сучасні аспекти формування ресурсної бази комерційного банку. URL: [УДК640 \(nbuv.gov.ua\)](#) (Дата звернення: 11.09.2023).
10. Про затвердження Змін до Положення про порядок формування та зберігання обов'язкових резервів банками України та філіями іноземних банків в Україні: Постанова правління Національного Банку України від 01.04.2023. URL:

[Про затвердження Положення про п... | від 11.12.2014 № 806 \(rada.gov.ua\)](#) (Дата звернення: 22.08.2023).

11. Колодяжна, Т. В., Т. О. Бакуменко. Економічна сутність та класифікація депозитних операцій комерційних банків. URL: [151.pdf \(global-national.in.ua\)](#) (Дата звернення: 22.08.2023).

12. Про затвердження Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій та операцій з ощадними сертифікатами банку: Постанова правління Національного Банку України від 01.08.2022. URL: [Про затвердження Положення про п... | від 03.12.2003 № 516 \(rada.gov.ua\)](#) (Дата звернення: 15.09.2023).

13. Вінниченко, О. В., А. В. Гудзь. Фінансовий стан банку та методи його оцінки в Україні. URL: [ФІНАНСОВИЙ СТАН БАНКУ ТА МЕТОДИ ЙОГО ОЦІНКИ В УКРАЇНІ | Вісник економіки транспорту і промисловості \(kart.edu.ua\)](#) (Дата звернення: 22.08.2023).

14. Чернишова, О., Чорновол, А., Мирончук, В. (2022). Функціонування фінансового сектору України в умовах воєнного стану. Економіка та суспільство, (38). URL: [Перегляд ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ \(economyandsociety.in.ua\)](#) (Дата звернення: 22.08.2023).

15. Вядрова І.М., Волохата В.Є. Системний підхід в управлінні залученими ресурсами банку. URL: [11.pdf \(economy.in.ua\)](#) (Дата звернення: 15.09.2023).

16. Остап С. Депозитна політика комерційного банку та шляхи її модернізації. URL: [Збірник конференції 30.11.22.pdf \(uzhnu.edu.ua\)](#) (Дата звернення: 11.09.2023).

17. Про затвердження Технічного завдання для здійснення оцінки стійкості банків і банківської системи України в 2023 році. Постанова правління Національного Банку України від 16.05.2023. URL: [Рішення Правління Національного банку України від 16 травня 2023 року № 189-рш "Про затвердження Технічного завдання для здійснення оцінки стійкості банків і банківської системи України в 2023 році" \(bank.gov.ua\)](#) (Дата звернення: 02.09.2023).

18. Про затвердження Правил здійснення оцінки стійкості банків і банківської системи України в 2023 році: Постанова правління Національного Банку України від 25.04.2023. URL: [Постанова Правління Національного банку України від 25 квітня 2023 року № 56 "Про затвердження Правил здійснення оцінки стійкості банків і банківської системи України в 2023 році" \(bank.gov.ua\)](#) (Дата звернення: 11.09.2023).
19. Рисін В.В. Фінансова стійкість банку: чинники та особливості забезпечення. URL: [ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ БАНКУ: ЧИННИКИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ \(nayka.com.ua\)](#) (Дата звернення: 02.09.2023).
20. Сініцин О.О. Фінансовий леверидж в управлінні структурою капіталу. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3334> (Дата звернення: 02.09.2023).
21. Кобилецький В. Р. Онлайн-журнал «Financial Analysis online». URL: <https://analizua.com/slovnik-ekonomichnikh-terminiv> (Дата звернення: 22.08.2023).
22. Єпіфанов А. О., Васильєва Т.А. Управління ризиками банків: монографія. Суми: УАБС НБУ, 2012. 300 с.
23. Шульга Н. П. Інтегрована система управління ризиками банку: монографія. Київ: КНТЕУ, 2018. 440 с.
24. Карась О.О. Специфіка системи управління ризиками в банківській сфері. Ефективна економіка № 3. 2015
25. Управління банківськими ризиками : навч. посібн. / [Л. О. Примостка, М. П. Чуб, Г. Т. Карчева]; за ред. д-ра екон. наук, проф. Л. О. Примостки. – К. : КНЕУ, 2011. – 600 с.
26. НБУ. Впровадження вимог Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Organizacijna_struktura_sistemi_upravlinnya_rizikami_2018-09-18_19_pr.pdf?v=4 (Дата звернення: 11.09.2023).
27. Стратегія управління ризиками АТ «Ощадбанк». URL: https://www.oschadbank.ua/uploads/1/7910-strategia_upravlinna_rizikami_2_0.pdf (Дата звернення: 11.09.2023).

28. Про затвердження Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах: Постанова правління Національного Банку України від 11.06.2018. URL: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_11062018_64 (Дата звернення: 22.08.2023).

29. Основні показники діяльності банків України: НБУ. URL: https://bank.gov.ua/files/stat/Indicators_Banks_2023-11-01.xlsx (Дата звернення: 02.09.2023).

30. Кількість структурних підрозділів банків (у розрізі банків): НБУ. URL: https://bank.gov.ua/files/stat/Kil_pidr_2023-10-01.xlsx (Дата звернення: 11.09.2023).

31. Огляд банківського сектору: НБУ. URL: [Огляд банківського сектору, Лютий 2023 року \(bank.gov.ua\)](#) (Дата звернення: 11.09.2023).

32. Згруповані балансові залишки (у розрізі банків): НБУ. URL: https://bank.gov.ua/files/stat/aggregation_2023-10-01.xlsx (Дата звернення: 11.09.2023).

33. Оборотно-сальдовий баланс банків (у розрізі банків): НБУ. URL: https://bank.gov.ua/files/stat/OSB_bank_2023-10-01.xlsx (Дата звернення: 11.09.2023).

34. Показники фінансової діяльності (Активи банків України): НБУ. URL: [aggregation_2023-10-01.xlsx \(live.com\)](#) (Дата звернення: 22.08.2023).

35. Дубогриз Є. Чому депозити зростають під час війни. URL: [Чому депозити зростають під час війни — Мінфін \(minfin.com.ua\)](#) (Дата звернення: 11.09.2023).

36. Данилишин Б. Війна і гроші. Чому банки стали менше кредитувати економіку. URL: [Богдан Данилишин: Чому банки стали менше кредитувати економіку — блог на DSnews.ua](#) (Дата звернення: 18.09.2023).

37. НБУ: Річний звіт 2022. URL: [annual_report_2022.pdf \(bank.gov.ua\)](#) (Дата звернення: 11.09.2023).

38. Облікова ставка Національного банку: НБУ. URL: [Облікова ставка Національного банку \(bank.gov.ua\)](#) (Дата звернення: 11.09.2023).

39. Облікова ставка НБУ. Прогноз: НБУ. URL: [IR_fanchart_2023-10.xlsx \(live.com\)](#) (Дата звернення: 11.09.2023).
40. Новини НБУ: Національний банк України підвищив облікову ставку до 25% URL: [Національний банк України підвищив облікову ставку до 25% \(bank.gov.ua\)](#) (Дата звернення: 11.09.2023).
41. Процентні ставки банків за строковими депозитами фізичних осіб: НБУ. URL: https://bank.gov.ua/files/Inter_r_term_dep.xlsx (Дата звернення: 22.08.2023).
42. Український індекс ставок за депозитами фізичних осіб - UIRD (за даними агентства "Thomson Reuters"): НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/files/UIRD.xls> (Дата звернення: 16.09.2023).
43. Діючі нормативи обов'язкового резервування: НБУ. URL: [Обов'язкові резерви \(bank.gov.ua\)](#) (Дата звернення: 11.09.2023).
44. Історія змін нормативів ОР: НБУ. URL: [Archiv_RR_ratio.xlsx \(live.com\)](#) (Дата звернення: 11.09.2023).
45. Депозити, залучені депозитними корпораціями: НБУ. URL: [3.2-Deposits.xlsx \(live.com\)](#) (Дата звернення: 17.09.2023).
46. Розподіл вкладів фізичних осіб та сума можливого відшкодування Фондом гарантування вкладів фізичних осіб (у розрізі банків) : НБУ. URL: https://bank.gov.ua/files/stat/FG_2023-10-01.xlsx (Дата звернення: 22.08.2023).
47. Фінансова звітність АТ «ПриватБанк» : НБУ. URL: [Фінансова звітність \(privatbank.ua\)](#) (Дата звернення: 10.09.2023).
48. Пресреліз Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. URL: [У вересні виплата гарантованого відшкодування вкладникам банків, що ліквідуються, склала 128,4 млн грн \(fg.gov.ua\)](#) (Дата звернення: 03.10.2023).
49. Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення стабільності системи гарантування вкладів фізичних осіб. Закон України: станом на 01 квітня 2022 року. URL: [Про внесення змін до деяких ... | від 01.04.2022 № 2180-IX \(rada.gov.ua\)](#) (Дата звернення: 22.08.2023).

50. Хромушина Л.А. Депозитна політика комерційних банків та її реалізація на регіональному рівні. *Економіка і суспільство*. Випуск # 15 / 2018
51. Качур Ю.О. Методи залучення банками депозитних ресурсів / Ю.О. Качур, С.М. Тетяніна // Гроші, фінанси і кредит. – 2019. – №35. – С.419-426
52. Стойка В. Теоретичні підходи до визначення поняття «депозитна політика» та особливостей її формування в комерційному банку / Науковий вісник Ужгородського університету. – 2014. – Серія Економіка. Випуск 3.
53. Андрушків Т. Депозитна політика комерційного банку та напрями її вдосконалення в умовах економічної кризи. *Українська наука: минуле сучасне, майбутнє*. 2012 р.
54. Сайт ПриватБанк. Процентні ставки за вкладами. URL: <https://privatbank.ua/depozit> (Дата звернення: 22.08.2023).
55. Депозити в банках України. Мінфін. URL: [Депозиты банков Украины 30.11.2023 ▷ Ставки по депозитам \(minfin.com.ua\)](https://minfin.com.ua/ua/economy/deposits/) (Дата звернення: 04.07.2023)
56. Монетарна політика НБУ воєнного періоду 2022/2023 рр: збірник інформаційно-аналітичних матеріалів за наук. ред. д.е.н. Аржевітіна С.М.: КНЕУ, 2023. 300с.
57. Шевалдіна В. Г. Вплив макроекономічних факторів на формування депозитів населенням України. *БІЗНЕСІНФОРМ* № 1, 2014.
58. Пишний А. Пресбрифінг щодо рішень Правління НБУ з монетарної політики. URL: [Пресбрифінг щодо рішень Правління НБУ з монетарної політики - жовтень 2023 - YouTube](https://www.youtube.com/watch?v=...) (Дата звернення: 03.10.2023)
59. Індекс інфляції в Україні 2023. Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/inflation/> (Дата звернення: 11.09.2023)
60. Валовий внутрішній продукт (ВВП) в Україні 2023. Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/> (Дата звернення: 11.09.2023)
61. Середня зарплата в Україні. Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/salary/average/> (Дата звернення: 11.09.2023)

ДОДАТКИ

Додаток А

Структура коштів в розрізі категорій клієнтів та валют [32]

Дата	Кошти суб'єктів господарювання				Кошти фізичних осіб				Кошти небанківських фінансових установ			
	в іноземній валюті, млн. грн	частка, %	в національній валюті, млн. грн	частка, %	в іноземній валюті, млн. грн	частка, %	в національній валюті, млн. грн	частка, %	в іноземній валюті, млн. грн	частка, %	в національній валюті, млн. грн	частка, %
01/01/2020	186,208	37 %	311,949	63 %	237,797	37 %	396,834	63 %	4,571	17 %	22,314	83 %
01/01/2021	226,721	35 %	419,771	65 %	285,058	42 %	396,834	58 %	5,863	17 %	28,841	83 %
01/01/2022	226,594	30 %	531,840	70 %	269,937	37 %	456,961	63 %	6,564	16 %	34,847	84 %
01/01/2023	306,944	35 %	582,582	65 %	340,166	36 %	593,074	64 %	9,838	18 %	43,350	82 %
01/09/2023	369,444	33 %	743,148	67 %	334,649	34 %	647,518	66 %	7,980	15 %	44,038	85 %

Облікова ставка НБУ [39]

Період	% річних	Рішення з монетарної політики
2023 рік		
з 27.10	16.0	Рішення
з 15.09	20.0	Рішення
з 28.07	22.0	Рішення
з 16.06	25.0	Рішення
з 28.04	25.0	Рішення
з 17.03	25.0	Рішення
з 27.01	25.0	Рішення
2022 рік		
з 09.12	25.0	Рішення
з 21.10	25.0	Рішення
з 09.09	25.0	Рішення
з 22.07	25.0	Рішення
з 03.06	25.0	Рішення
з 04.03	10.0	Рішення
з 21.01	10.0	Рішення
2021 рік		
з 10.12	9.0	Рішення
з 22.10	8.5	Рішення
з 10.09	8.5	Рішення
з 23.07	8.0	Рішення
з 18.06	7.5	Рішення
з 16.04	7.5	Рішення
з 05.03	6.5	Рішення
з 22.01	6.0	Рішення
2020 рік		
з 11.12	6.0	Рішення
з 23.10	6.0	Рішення
з 04.09	6.0	Рішення
з 24.07	6.0	Рішення
з 12.06	6.0	Рішення
з 24.04	8.0	Рішення
з 13.03	10.0	Рішення
з 31.01	11.0	Рішення

Додаток В

Нормативи обов'язкових резервів [44]

Дата	Кошти вкладів (депозити) юридичних і фізичних осіб на вимогу та кошти на поточних рахунках				Строкові кошти і вклади (депозити) юридичних і фізичних осіб							
	Національна валюта		Іноземна валюта		Національна валюта				Іноземна валюта			
	Юр. особи	Фіз. особи	Юр. особи	Фіз. особи	Короткострокові вклади		Довгострокові вклади		Короткострокові вклади		Довгострокові вклади	
					(депозити до 92х днів)**		(депозити 93 дні та більше)		(депозити до 92х днів)**		(депозити 93 дні та більше)	
					Юр. особи	Фіз. особи	Юр. особи	Фіз. особи	Юр. особи	Фіз. особи	Юр. особи	Фіз. особи
3 10.03.2020		0*		10,0*	0				10			
3 11.01.2023		5		15	0				10			
3 11.02.2023		10		20	0				10			
3 11.03.2023	10	20	20	30	0				10			
3 11.05.2023	10	20	20	30	0	20	0		10	30	10	
3 11.09.2023	10	20	20	30	10	20	10	0	20	30	20	10

Додаток Г

Топ-10 банків за обсягом вкладів фізичних осіб [32]

01/01/2020		01/01/2021		01/01/2022		01/01/2023		01/09/2023	
Топ-10 банків	Сума вкладів, млн.грн	Топ-10 банків	Сума вкладів, млн.грн	Топ-10 банків	Сума вкладів, млн.грн	Топ-10 банків	Сума вкладів, млн.грн	Топ-10 банків	Сума вкладів, млн.грн
АТ КБ "ПриватБанк"	196,790	АТ КБ "ПриватБанк"	252,743	АТ КБ "ПриватБанк"	263,568	АТ КБ "ПриватБанк"	390,583	АТ КБ "ПриватБанк"	415,364
АТ "АЛЬФА-БАНК"	36,159	АТ "АЛЬФА-БАНК"	43,800	АТ "АЛЬФА-БАНК"	50,514	АТ "ОЩАДБАНК"	169,791	АТ "ОЩАДБАНК"	180,086
АТ "Райффайзен Банк Аваль"	29,925	АТ "Райффайзен Банк Аваль"	39,153	АТ "Райффайзен Банк "	48,750	АТ "Райффайзен Банк "	65,451	АТ "УНІВЕРСАЛ БАНК"	71,188
АТ "Укрексімбанк"	26,065	АТ "УКРСИББАНК"	31,885	АТ "УНІВЕРСАЛ БАНК"	37,267	АТ "УНІВЕРСАЛ БАНК"	62,375	АТ "Райффайзен Банк "	63,773
АБ "УКРГАЗБАНК"	25,008	АБ "УКРГАЗБАНК"	30,237	АТ "ПУМБ"	36,937	АТ "УКРСИББАНК"	51,472	АТ "УКРСИББАНК"	53,009
АТ "УКРСИББАНК"	22,690	АТ "Укрексімбанк"	29,303	АТ "УКРСИББАНК"	36,585	АТ "СЕНС БАНК"	43,729	АТ "ПУМБ"	46,982
АТ "ПУМБ"	21,460	АТ "ПУМБ"	28,536	АБ "УКРГАЗБАНК"	28,310	АТ "ПУМБ"	41,189	АТ "СЕНС БАНК"	44,683
АТ "ОТП БАНК"	16,121	АТ "УНІВЕРСАЛ БАНК"	23,202	АТ "Укрексімбанк"	27,034	АБ "УКРГАЗБАНК"	33,563	АТ "Укрексімбанк"	35,358

Додаток Д

Структура та динаміка депозитів населення в ПриватБанк [47]

Період	Кошти отримані від НБУ	Кошти банків	Кошти клієнтів	у тому числі кошти суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ	у тому числі кошти на вимогу	у тому числі кошти фізичних осіб	у тому числі кошти на вимогу	Фінансові зобов'язання, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	Боргові цінні папери, емітовані банком	Інші залучені кошти	Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	Відстрочені податкові зобов'язання	Резерви за зобов'язаннями	Інші фінансові зобов'язання	Інші зобов'язання	Субординований борг	Усього
01/01/2020	7,825	30,294	1,097,081	525,042	404,227	552,115	215,453	85	440	77,982	992	1,194	7,382	44,709	13,687	11,708	1,293,377
01/01/2021	61,854	30,490	1,377,386	681,195	515,414	681,892	337,539	490	509	68,645	862	1,000	16,734	29,663	15,848	9,900	1,613,381
01/01/2022	95,602	36,096	1,539,596	799,845	644,321	726,898	412,872	206	633	53,588	2,134	812	7,492	36,192	16,971	8,397	1,797,718
01/01/2023	38,146	21,219	1,931,259	942,713	781,280	933,240	606,585	1,041	21	49,983	4,644	604	10,712	52,023	15,799	10,387	2,135,838
01/09/2023	4,474	15,255	2,183,528	1,164,610	796,853	982,167	624,327	260	69	46,761	4,047	1,481	10,166	34,074	16,238	7,664	2,324,018

Додаток Ж

Розподіл вкладів фізичних осіб в гривні по обсягу [46]

Період	По діапазонах вклади в національній валюті									
	до 10 грн		від 10 до 200 000 грн		від 200 000 до 400 000 грн		від 400 000 до 600 000 грн		понад 600 000 грн	
	Кількість	Сума вкладів, млн. грн	Кількість	Сума вкладів, млн. грн	Кількість	Сума вкладів, млн. грн	Кількість	Сума вкладів, млн. грн	Кількість	Сума вкладів, млн. грн
01.01.2020	5,358,717	11	16,557,004	65,784	169,869	23,493	90,000	25,001	17,936	19,426
01.01.2021	4,378,630	10	17,550,596	85,074	214,676	29,714	120,012	34,039	26,342	27,696
01.01.2022	4,067,123	10	18,730,355	122,932	110,327	29,349	24,209	11,651	23,115	28,641
01.01.2023	4,408,277	9	19,023,387	160,473	147,112	39,930	38,269	18,430	37,779	60,416
30.09.2023	4,930,641	10	18,851,133	158,402	157,665	43,073	46,233	22,400	54,601	75,855

Додаток М

Кореляція між депозитами та макроекономічними факторами [42,43,44]

Показник	Базовий індекс споживчих цін, %	Номинальний валовий внутрішній продукт, млн. грн.	Реальний валовий внутрішній продукт, млн. грн.	Грошовий агрегат М0, млн. грн.	Середня місячна заробітна плата, грн.	Облікова ставка НБУ, %	Загальний обсяг залучених депозитів, млн. грн.	Середня відсоткова ставка на депозити на 3 місяці, %	Середня відсоткова ставка на депозити на 6 місяців, %	Середня відсоткова ставка на депозити на 9 місяців, %	Середня відсоткова ставка на депозити на 12 місяців, %
Базовий індекс споживчих цін, %	100%	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Номинальний валовий внутрішній продукт, млн. грн.	33%	100%	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Реальний валовий внутрішній продукт, млн. грн.	-4%	90%	100%	x	x	x	x	x	x	x	x
Грошовий агрегат М0, млн. грн.	41%	91%	76%	100%	x	x	x	x	x	x	x
Середня місячна заробітна плата, грн.	21%	84%	71%	94%	100%	x	x	x	x	x	x
Облікова ставка НБУ, %	-42%	-18%	-18%	-3%	31%	100%	x	x	x	x	x
Загальний обсяг залучених депозитів, млн. грн.	33%	85%	70%	97%	99%	20%	100%	x	x	x	x
Середня відсоткова ставка на депозити на 3 місяці, %	-47%	-65%	-59%	-56%	-26%	83%	-35%	100%	x	x	x
Середня відсоткова ставка на депозити на 6 місяців, %	-46%	-62%	-57%	-54%	-23%	84%	-33%	100%	100%	x	x
Середня відсоткова ставка на депозити на 9 місяців, %	-47%	-69%	-62%	-64%	-34%	77%	-43%	99%	99%	100%	x
Середня відсоткова ставка на депозити на 12 місяців, %	-46%	-60%	-55%	-53%	-22%	85%	-31%	100%	100%	99%	100%